Regio Noordoost Brabant

Richting 2030

Samenwerkingsagenda overheden Noordoost-Brabant

Samen werken we aan een regio

waar het goed wonen, werken en leven is:

nu én in de toekomst



Samenvatting 3

Voor elkaar en met elkaar! 6

Waarom deze agenda? 7

De uitdagingen voor Noordoost-Brabant 19

Samen op weg naar 2030 26

De vijf opgaven uitgewerkt 28
Opgave 1 | Vitale leefomgeving 29
Opgave 2 | Duurzaam bereikbaar 36
Opgave 3 | Aantrekkelijk vestigen 40
Opgave 4 | Behoud van talent 45
Opgave 5 | Een sterk verhaal 49

Samen doen en laten zien wat we doen 53

Colofon 58

Bijlagen: Bouwstenen 59

Samenvatting

Er zijn uitdagingen die te groot zijn om als gemeente of waterschap alleen aan te gaan. Bijvoorbeeld omdat ze grenzen overschrijden, te ingewikkeld zijn of te duur zijn. Die opgaven vragen om een gezamenlijke aanpak. Regio Noordoost Brabant is daarvoor het platform. Deze agenda is de agenda van de samenwerkende overheden, zeventien gemeenten en twee waterschappen. De agenda focust zich op mobiliteit en ruimte, leefomgeving (onder andere klimaat en energie) en vestigingsklimaat.

Onze ambitie is een slimme, veerkrachtige regio, op weg naar een circulaire economie. Een regio waarin ruimte blijft om te pionieren. Waarin hard wordt gewerkt en het leven nog steeds goed is. Een regio ook waarin stad en platteland in balans zijn, elkaar waarderen en elkaar ook nodig hebben. Een regio met sterke steden met een menselijke maat en een leefbaar platteland dat aan de basis staat van een duurzame, slimme en maatschappelijk houdbare voedselproductie.

De uitdagingen voor Noordoost Brabant

We bevinden ons in een tijdperk waarin economie en maatschappij aan ingrijpende en snelle veranderingen onderhevig zijn. Zo neemt het belang van fossiele energie steeds verder af en schakelen we om naar duurzame energie. Ons klimaat verandert en vraagt om aanpassing van de inrichting van onze steden en het platteland. De verduurzaming van onze economie vraagt om andere vestigingsplaatseisen. En het draagvlak voor de traditionele landbouw neemt af. Kringlooplandbouw vormt daarop een eigentijds antwoord. Dit alles vraagt om goed geschoold personeel. En daarvoor zijn weer een aantrekkelijke leefomgeving en een goede bereikbaarheid van voorzieningen nodig. Maar door vergrijzing en het wegtrekken van jongeren staan die voorzieningen en daarmee de leefomgeving juist onder druk.

Samen op weg naar 2030

Onze opgaven vragen om een gezamenlijk handelingsperspectief en een opgavegerichte benadering, waarbij verschillende overheden op wisselende schaalniveaus samenwerken. Ook is de samenwerking met ondernemers en kennisinstellingen hierbij van groot belang. Deze agenda sluit aan op de strategische agenda's voor de stichting AgriFood Capital en die van Regio Noordoost-Brabant Werkt! (en vice versa). Dit zijn de agenda's ter versterking van de economische structuur en het innovatievermogen van de regio en de arbeidsmarktaanpak.



De vijf opgaven uitgewerkt

Omgaan met én inspelen op veranderingen vormen dus de rode draad in deze nieuwe Samenwerkingsagenda. Die bestaat uit vijf hoofdopgaven:

1 | Vitale leefomgeving

Ons strategisch doel is een aantrekkelijke en gezonde leefomgeving met sterke steden en een vitaal platteland, waarbij we nog nadrukkelijker de samenwerking opzoeken tussen stad en platteland. De kern van die samenwerking is elkaar opzoeken en gebruikmaken van elkaars kracht. Het platteland biedt daarbij een gezonde omgeving, met name als bron voor duurzame energiewinning, groen, water, biodiversiteit, ontspanning, vrijetijdsbesteding, nieuwe economische dragers en een duurzaam en gezond voedselproductiesysteem. De steden zijn daarbij krachtige economische motoren, ofwel centra van innovatie en verduurzaming, met de nodige belangrijke voorzieningen.

2 | Duurzaam bereikbaar

Ons doel is om Noordoost Brabant optimaal te verbinden met de omliggende regio's. Binnen de regio zorgen we primair voor goede verbindingen voor fiets en (H)OV. We werken aan een verschuiving van autogebruik naar fiets en (H)OV, en bundelen ruimtelijke ontwikkelingen. Mobiliteit verduurzamen en voorzieningen voor iedereen bereikbaar houden.

3 | Aantrekkelijk vestigen

We werken aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat en biede ruimte voor de banen van de toekomst. We creëren voldoende ruimte voor innovatie- en experimenteerruimte in de sectoren waar de regio sterk in is. Hetzelfde geldt voor vernieuwende circulaire bedrijventerreinen. Ook zoeken we samen nieuwe bestemmingen voor vrijkomende agrarische bebouwing en industrieel erfgoed.

4 | Behoud van talent

We willen jongeren langer in Noordoost Brabant laten blijven wonen en jonge gezinnen terug laten keren naar onze streek. Daarmee willen we bijdragen aan knelpunten op de arbeidsmarkt en tegelijkertijd borgen we de leefbaarheid van de regio op de lange termijn.

5 | Een sterk verhaal

De regio staat nationaal en internationaal op de kaart. De deuren staan zichtbaar open voor innovatie en voor nieuwe bedrijven, bewoners en talenten. Het is ook algemeen bekend dat onze regio een betekenisvolle rol speelt in Brabant, Nederland en Europa. Op economisch gebied, op onderwijsgebied en als prettig woongebied. We dragen onze kracht en trots zichtbaar en proactief uit.

Samen doen en laten zien wat we doen

Wát we doen, leggen we vast in de Samenwerkingsagenda Richting 2030. Hoe we het doen, leggen we vast in een Samenwerkingsconvenant. Wat we jaarlijks gaan doen leggen we vast in uitvoeringsplannen, zodat de uitvoering en stappen naar resultaat zichtbaar zijn.

Voor elkaar en met elkaar!

We zijn een regio van echte aanpakkers, van durvers en doeners. Een regio waar samenwerken van oudsher in het DNA zit. En dát kenmerkt juist de manier waarop deze agenda tot stand is gekomen. Het is het resultaat van een inspirerende 'regioreis' waarin iedereen z'n zegje kon doen. We hebben daarbij de wijze lessen uit het verleden ter harte genomen en hebben gekeken naar onze economische ontwikkeling. En dat heeft ertoe geleid dat we de "trots op Noordoost-Brabant" hebben hervonden.

De maatschappelijke en economische uitdagingen in onze regio zijn niet wezenlijk anders dan in andere regio's. Klimaatverandering, energietransitie, mobiliteit, de gezondheid van onze leefomgeving.... Maar wat onze regio zo bijzonder maakt, is onze diepgewortelde traditie in landbouw en voedselproductie. De transitieopgave van de landbouwsector is van grote invloed op de andere transitieopgaven en andersom, maar ook op de leefbaarheid in onze regio. Dat vraagt om samenwerking met bijvoorbeeld bedrijven en kennisinstellingen, zoals in AgriFood Capital en Regio Noordoost Brabant Werkt! In de afgelopen jaren hebben we hierin als Regio Noordoost Brabant al mooie stappen gezet.

Regionaal samenwerken vraagt om over je eigen gemeentegrenzen heen durven te kijken. Maar ook om gunnen, elkaars sterkten en zwakten kennen, elkaar helpen en soms een stapje terug doen of juist je nek uitsteken. Dat is niet altijd makkelijk. Maar samenwerken doen we voor elkaar en met elkaar.

Met elkaar hebben we daarom afspraken gemaakt om zo goed mogelijk uitvoering te kunnen geven aan de opgaven in deze samenwerkingsagenda. Zo blijven we op koers om de ambities voor inwoners, ondernemers en alle andere talenten in onze regio waar te maken.

Ik wens ons allen een vruchtbare en vooral fijne samenwerking toe. En hoop u daarbij vaak te ontmoeten in onze regio!

Jack Mikkers

Voorzitter Regio Noordoost Brabant

Waarom deze agenda?

De regio Noordoost-Brabant heeft een traditie in samenwerken. Die samenwerking gaat bovendien steeds beter. In 2014 heeft dit geleid tot een strategische agenda voor de periode 2014-2020. Deze agenda heeft richting gegeven aan de samenwerking tussen overheden, ondernemers en kennispartners (Stichting AgriFood Capital) én de samenwerking tussen de gemeenten en waterschappen in Noordoost-Brabant.

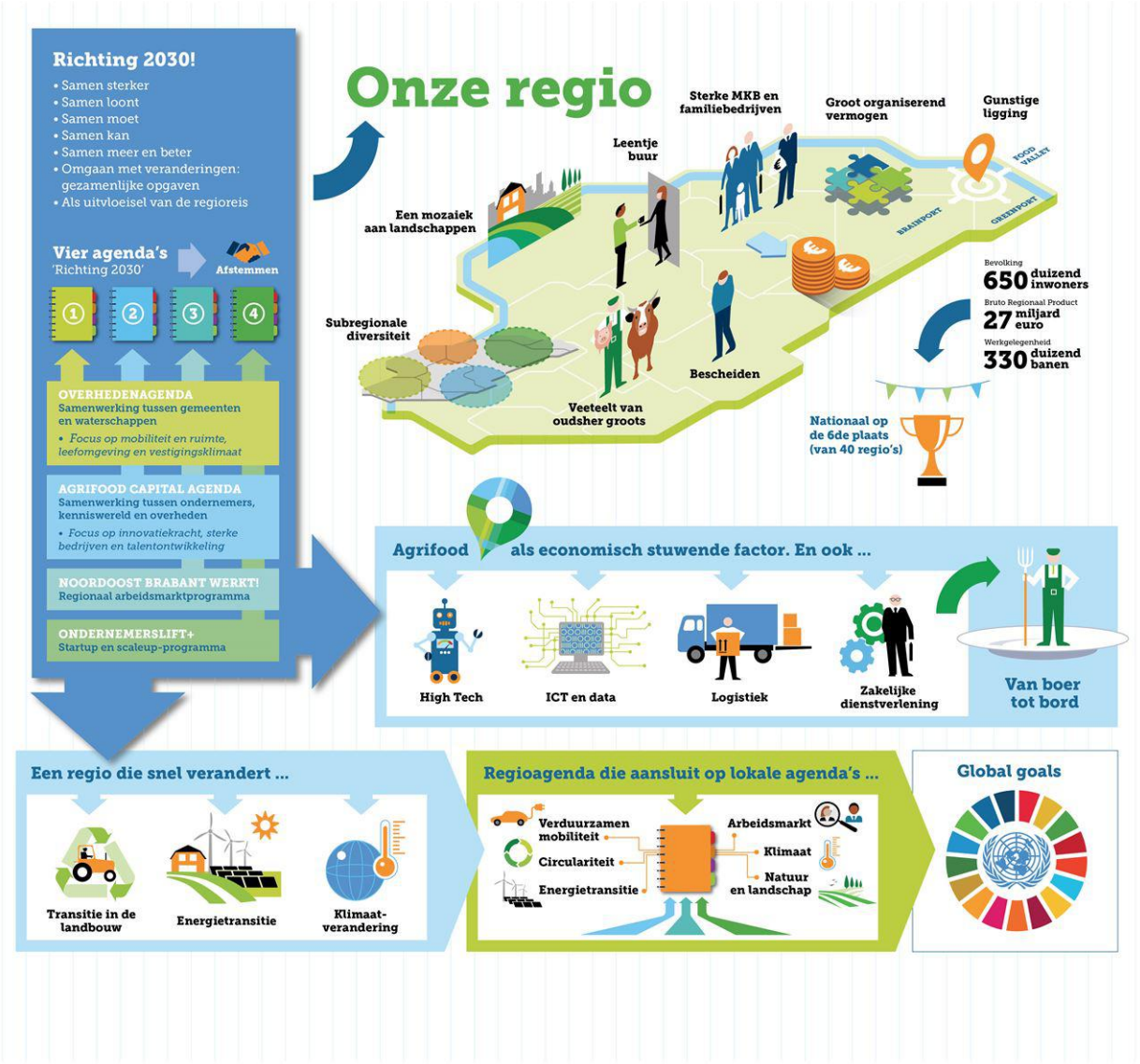
Destijds hebben we op basis van een economische analyse gekozen voor een focus op het agrifoodcluster als stuwende sector. Dit is nog steeds een belangrijk economische cluster in de regio. Maar één agenda voor twee samenwerkingen gaf soms verwarring: wie gaat over wat? Daarnaast herkende niet iedereen zich in de focus op het agrifoodcluster. We hebben daarom besloten om bij de start van de nieuwe bestuurscyclus in 2020 te gaan werken met twee samenwerkingsagenda's:

1. **Een samenwerkingsagenda voor de betrokken overheden**, met focus op het werken aan een sterke basis: mobiliteit en ruimte, leefomgeving, en vestigingsklimaat.
2. **Een samenwerkingsagenda gericht op de samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheden**, met agrifood als speerpunt, in combinatie met belangrijke sterke sectoren als hightech, ICT/data en logistiek. Hier ligt de focus op innovatiekracht, sterke bedrijven en talentontwikkeling.



Deze twee agenda's zijn in één proces voorbereid: 'Samen op Regioreis'. Tijdens deze reis hebben we breed opgehaald, waarna we al het opgehaalde gedeeld hebben met alle betrokkenen. Maatschappelijke organisaties en provincie Noord Brabant hebben ons daarbij geholpen met een kritische reflectie op het opgehaalde. Deze aanpak heeft een goede basis gelegd voor wederzijds begrip en voor acties die elkaar versterken. Déze Samenwerkingsagenda 'Richting 2030' legt de opgaven vast voor de samenwerkende overheden.

"We zijn samen op regioreis en maken onderweg nieuwe vrienden"



Onze regio

Brabant wordt vaak bezongen als het land waar het leven goed is en de nachten lang. Brabant is ook het land van buiten de lijntjes kleuren, pionieren en samen proberen. Onze regio verschilt daarin niet. In landschappelijke zin kenmerkt onze regio zich door een enorme diversiteit: een mozaïek aan landschappen. Zo hebben we een rivierenlandschap aan de oostelijke en noordelijke randen, gevormd door de Maas, met de kenmerkende hoger gelegen zandgronden en historische vestingsteden als Grave en Heusden. Daarnaast hebben we een historisch (veen)ontginningslandschap in het hart van de regio: de Peel. En tegenwoordig is er een belangrijk agrarisch productielandschap met belangrijke centra als Boekel, Sint Anthonis en Mill en Sint Hubert. De huidige Meierij, die zich uitstrekt van Haaren, 's-Hertogenbosch, Vught en Sint-Michielsgestel tot Boxtel, Schijndel, Sint-Oedenrode en Veghel, kenmerkt zich door zijn waardevolle cultuurlandschap, zandgronden, oude landgoederenstructuren en productiebossen. En in het centrum van de regio ligt de Maashorst, een aaneengesloten natuurgebied tussen Oss, Bernheze, Landerd en Uden. Een aantal beekdalen doorsnijdt de regio van zuid naar noord, zoals het Dommeldal, het Aa-dal en de Raamvallei.



Er is een duidelijke wisselwerking tussen de buitengebieden en de kernen, en tussen de kernen onderling. Van oorsprong liggen deze kernen in een sterk agrarisch landschap, aangevuld met beeldbepalende bedrijven uit de agro- en foodsector die hun oorsprong hebben in de landbouw. Sommige van deze bedrijven zijn uitgegroeid tot innovatieve wereldspelers met een belangrijke functie op het gebied van kennisontwikkeling en werkgelegenheid.



Stad en land zijn vervlochten tot een hecht netwerk. Er is een heus mozaïek waarop het gehele landbouwcomplex een belangrijke stempel drukt. Dat complex bestaat uit de primaire sector en aanverwante bedrijven uit de gehele voedselketen: een keten die in onze regio tamelijk compleet is en waarmee we ons onderscheiden.

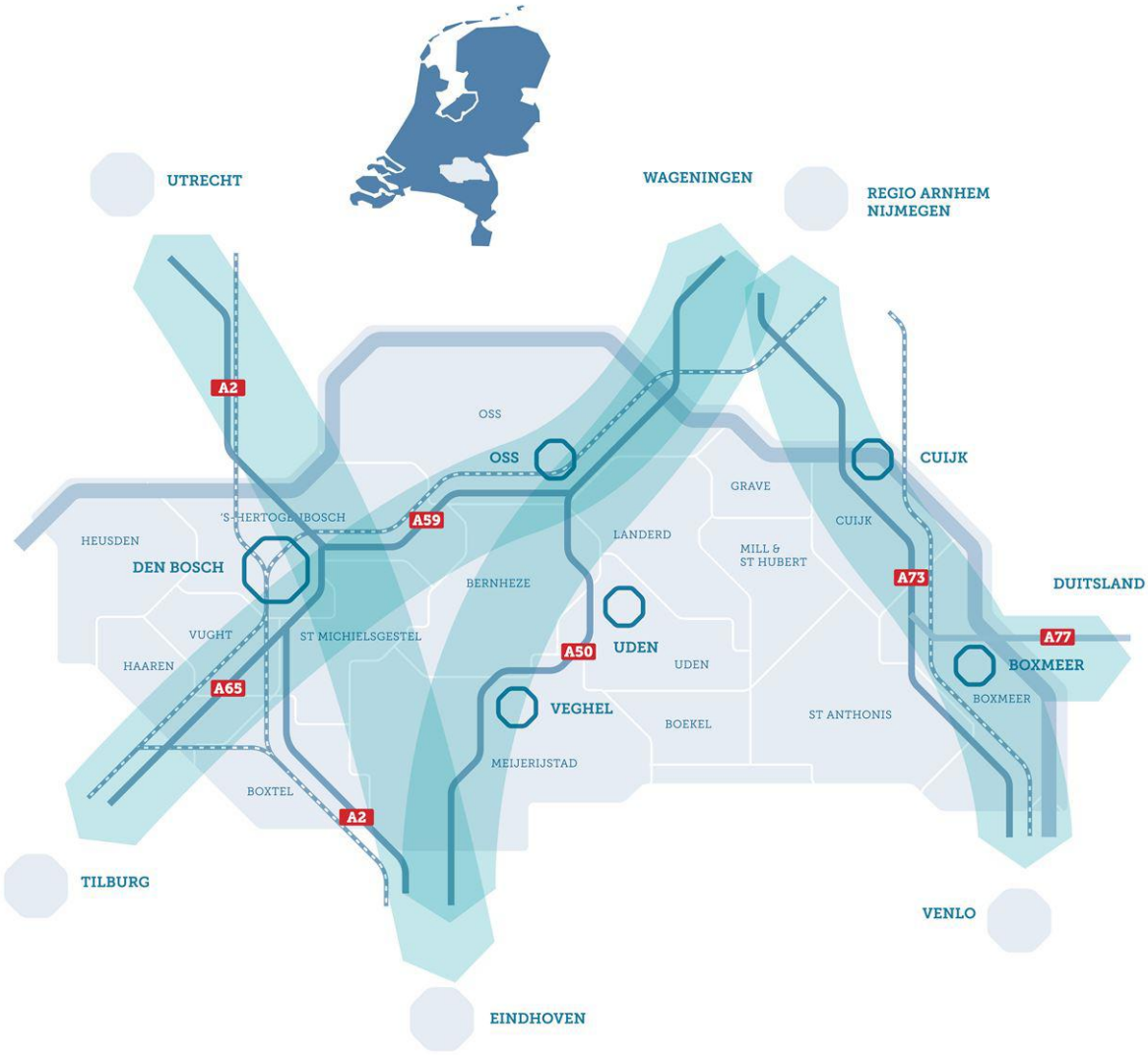
Maar ook andere, opkomende economische sectoren spelen een steeds belangrijkere rol. Vaak zijn die wel gelieerd aan dat landbouwcomplex. Dit mozaïek heeft een aantrekkingskracht op verschillende schaalniveaus, ook dankzij de wisselwerking met de naburige economische centra buiten de regio.

De centrumstad 's-Hertogenbosch kent een gevarieerde economische structuur. Met de laatste jaren vooral een steeds krachtigere (financiële) dienstensector en recenter een sterke groei van de ICT/datasector. 's-Hertogenbosch is daarnaast een belangrijk voorzieningencentrum, met name voor het (hoger) onderwijs in de regio.

Noordoost-Brabant bestaat als regio uit zeventien gemeenten en twee waterschappen. De regio beslaat ruim 1.300 km^2 en biedt ruimte aan meer dan 650.000 inwoners. De regio onderhoudt relaties met diverse belangrijke gebieden buiten de regio, zoals Eindhoven (Brainport), Wageningen (Food Valley), Arnhem/Nijmegen, Venlo (Greenport) en Duitsland.

Op de lijn noord-zuid vormt de 'Kennis-as A2' (Amsterdam-Utrecht-'s-Hertogenbosch-Eindhoven-Maastricht) een dynamische corridor van betekenis. Hieruit ontspint zich met name de diensteneconomie. Het aanwezige agrifoodcomplex in de regio lift mee op de poortfunctie die 's-Hertogenbosch daarin inneemt en kleurt op zijn beurt de regionale kennisintensieve bedrijvigheid. Brainport is dankzij vele inventieve technische innovaties een cruciaal complementair economisch brandpunt waarmee ook Noordoost-Brabant zich kan onderscheiden, met name op themacombinaties als agro-tech en agro-ICT/data.

De relatie met Wageningen (Food Valley) is voor de regio relevant, omdat we veel van de kennis die we daar opdoen (vooral aan Wageningen Universiteit) praktisch toepassen in onze regio. En ook met Greenport Venlo in Noord-Limburg onderhouden we een welhaast natuurlijke alliantie. Daarin krijgt met name de plantaardige tak van de agrifoodsector sterk vorm. Daarbij heeft het Land van Cuijk een bijzondere functie als verbinder, vanwege de fysieke nabijheid en de oost-westverbinding met Niederrhein en het Ruhrgebied.



Uit een studie (van Tordoir) blijkt ten slotte ook de sterke economische relatie tussen enerzijds de belangrijke clusters in de sectoren biotech en fijnmechanica in dit deel van onze regio en anderzijds de gezondheidsclusters in Nijmegen en de Brainportregio.

Met een Bruto Regionaal Product van 27 miljard euro staat Noordoost-Brabant in economisch opzicht op plaats zes van de veertig regio's in Nederland (BCI 2019) . De regio is goed voor 330.000 banen op 650.000 inwoners, waarvan 55.000 banen in het gehele agrifoodcluster. Dat is te verklaren vanuit de historie van onze regio, waarin vooral de veehouderij een belangrijke rol heeft gespeeld. Op dat fundament heeft zich de afgelopen decennia een bloeiende agrifood-economie ontwikkeld, die met 4,3 miljard euro aan exportwaarde bijna 5% bijdraagt aan de totale exportwaarde van Nederlandse landbouwproducten. De hele keten is sterk aanwezig in de regio: van boer tot bord.



Naast de agrifoodsector is ook de hightech-maaksector in onze regio sterk. Hier zien we de verwevenheid met Zuidoost-Brabant: beide regio's zijn zowel in de agrifoodsector als in de hightech-maaksector koploper in Brabant.



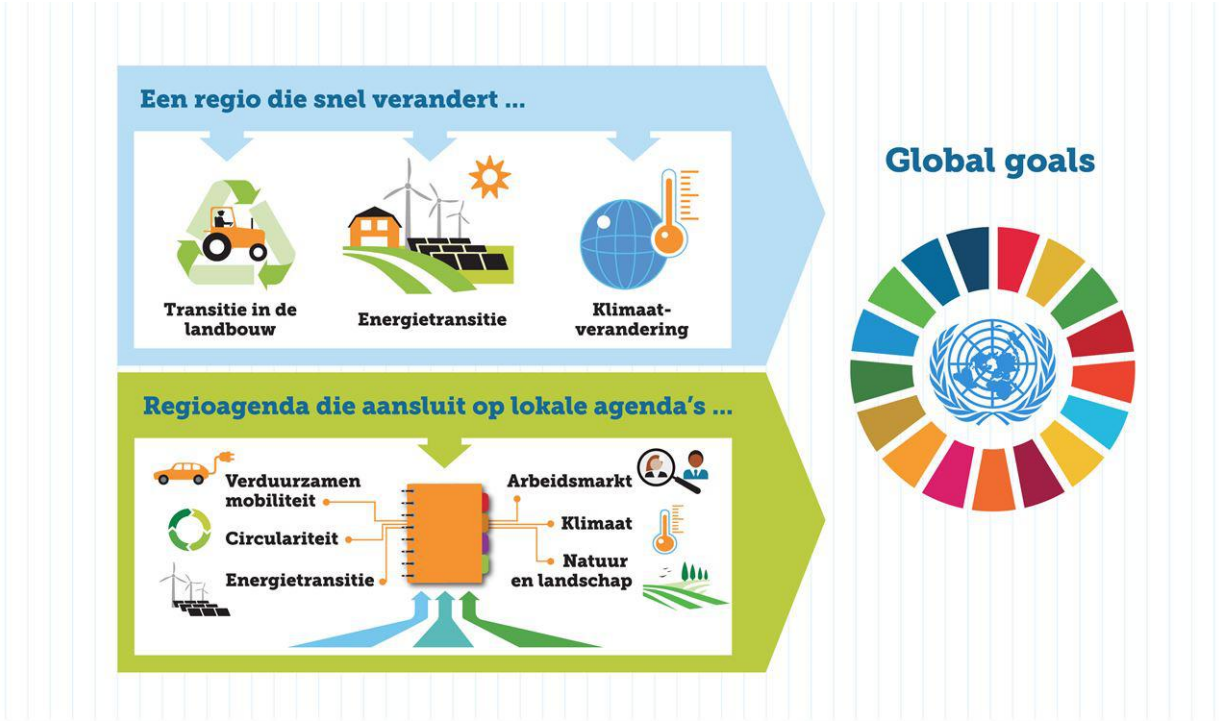
Daarnaast is de logistiek een sterk cluster, terwijl ICT/data en zakelijke dienstverlening groeien. Noordoost-Brabant is ook de thuisbasis van een aantal hogescholen. De gunstige ligging van de regio maakt het bovendien mogelijk 'leentjebuur' te spelen met top-kennisinstituten in Eindhoven, Tilburg, Utrecht, Wageningen en Nijmegen.

De regio is minder verstedelijkt dan andere sterke regio's in ons land. Daardoor heeft deze een groen karakter, met vitale dorpen met goede voorzieningen. Noordoost-Brabant is bovendien een bourgondische regio. We zijn weliswaar pragmatische denkers en harde werkers, maar we vieren ook het leven en het woordje 'ons' is niet alleen een bezittelijk voornaamwoord, maar staat veeleer synoniem voor sterke netwerken en familiebanden.

Kenmerkend is daarnaast dat de centrumstad 's-Hertogenbosch eigenlijk aan de rand ligt, en dat grote steden buiten de regio – zoals Nijmegen en Eindhoven – ook een centrumfunctie voor deze regio vervullen. Bovendien zijn er meerdere middelgrote steden met een belangrijke bovenlokale functie, zoals Cuijk, Boxmeer, Uden, Veghel en Oss.



Deze diversiteit heeft in het verleden wel eens geleid tot suboptimale oplossingen. De laatste jaren is de samenwerking (op het niveau van de 17 + 2) echter sterk gegroeid vanuit het besef dat we elkaar hard nodig hebben om de uitdagingen van deze tijd aan te gaan.



Een regio die snel verandert

De landbouw heeft de regio de laatste decennia veel welvaart gebracht. Tegelijkertijd zijn veel van de negatieve aspecten afgewenteld op natuur, landschap, bodem, water en lucht. Deze ontwikkeling leidt, samen met de negatieve invloed van de landbouw op de gezondheid van mens en dier, tot een afnemend maatschappelijk draagvlak voor met name de intensieve veehouderij.

Ons voedselsysteem zal daarom de komende jaren drastisch op de schop worden genomen. Kringlooplandbouw is het devies, en dat past in de beweging naar een circulaire economie. Door schaalvergroting zal het aantal agrarische bedrijven halveren. Ook komt een ‘warme sanering’ op gang van bedrijven die niet meer passen in hun omgeving. Dat moet om o.a aan de stikstofnormen te kunnen voldoen en om blijvend een gezonde leefomgeving te kunnen garanderen.



Maar de transitie is ook nodig voor verduurzaming van de primaire productie en innovatie in de gehele voedselketen. Denk aan: het terugdringen van verspilling, diervriendelijke productie, slim ontworpen nieuwe producten met een lage ecologische voetafdruk, nieuwe gewassen van eigen bodem in plaats van import uit verre landen, meer green-tech, minder uitstoot van schadelijke stoffen en het oplossen van de mestproblematiek. Deze transitie zal ook gevolgen hebben voor onze regio: voor de aard van de werkgelegenheid, de vraag naar werk,de manier waarop we ons geld verdienen, de wijze waarop we onze ruimte inrichten en we met name de dorpse gemeenschappen vitaal en levendig houden.

Door de grote hoeveelheid vrijkomende agrarische bebouwing tot 2030 (ongeveer 1 miljoen m²) en nieuwe circulaire productiemethoden in de landbouw ontstaat ruimte voor nieuwe natuurnetwerken, voor alternatieve energiebronnen (zoals windmolen- en zonneparken) en voor het vasthouden van water. Dat is vooral een kans, maar het vraagt ook om wendbaarheid en samenwerking.

Het landschap van stad en land gaat de komende jaren ook veranderen door het veranderende klimaat en de energietransitie. Alle gemeenten onderschrijven de ambitie om klimaatneutraal te zijn in de toekomst. Dat kan alleen door samen te werken, door samen na te denken over locaties voor windmolens en zonneparken, en door samen kennis uit te wisselen over het energiezuinig maken van de gebouwde omgeving.



De transitie van de oude economie naar een nieuwe circulaire economie biedt dus eveneens kansen. Maar daar hebben we wel de juiste mensen voor nodig. Robotica en dataficering zullen de economie veranderen. Zij vragen om goed geschoolde arbeidskrachten. Tegelijkertijd zorgen vergrijzing en het wegtrekken van jongeren voor krapte op de arbeidsmarkt en zal het moeilijker worden om voorzieningen op peil te houden. Voorzieningen en leefbaarheid staan onder druk in veel kleinere kernen in onze regio. Snelle en goede verbindingen worden dus steeds belangrijker. Deze verbindingen worden vraagafhankelijk, op maat en duurzaam ingezet om banen en voorzieningen te kunnen (blijven) bereiken in én buiten de regio. En ondertussen willen we kunnen blijven genieten van een fijne plek om te wonen.



Een regio waar we hartstikke trots op zijn

We hebben tijdens onze regioreis de 'schatten van de regio' ontdekt. Of beter gezegd: herontdekt. Zo zijn we ons goed bewust van onze krachtige economische positie: de aanwezigheid van traditioneel sterke sectoren in de agrifood-sector, in combinatie met sterke opkomende sectoren in de hightech en ICT/data.

Maar onze regio typeert zich ook door de kracht van onze bijzondere bedrijven die wereldleider zijn in hun vakgebied, een omvangrijk mkb en vele familiebedrijven. Daarnaast hebben we geconstateerd dat de transitie naar een duurzame voedselproductie al volop aan de gang is. En dat de structuur van onze steden en dorpen, met het groen en blauw, het kenmerkende erfgoed en onze cultuurhistorie, een kwaliteit is die mensen trekt. Dat de buitenwereld jaloers kijkt naar het organiserend vermogen en de aanpakkersmentaliteit van onze regio. Redenen te over dus om trots te zijn op Noordoost-Brabant! Dat besef is wellicht de belangrijkste winst van onze reis.

Waarom samen?

Alleen ga je sneller, maar samen kom je verder. Dat is een tegeltjeswijsheid die ook op onze regio van toepassing is. En we komen van ver. In de jaren negentig van de vorige eeuw en in de beginjaren van het nieuwe millennium hebben we ons nauwelijks om regionale samenwerking (op het schaalniveau van Noordoost Brabant) bekommerd. Pas enkele jaren geleden hebben we nut en noodzaak ontdekt om uitdagingen samen op de schaal van Noordoost Brabant te pakken.

Soms werden we ook gedwongen. De aanleidingen waren divers. Hogere overheden wilden met één sterke partij (regio) aan tafel in plaats van met veel gemeenten met verschillende 'monden'. Tegelijkertijd ontstond bij gemeenten de behoefte aan onderhandelingsmacht om subsidies te verkrijgen, zoals voor (snel)fietspaden, natuurnetwerken en klimaatmaatregelen.

Ook waren er bedrijfsmatige aanleidingen, zoals een gezamenlijke lobby voor bijvoorbeeld grote infrastructurele projecten en een gezamenlijk loket voor bedrijven. Er ontstond behoefte aan kennisdeling, omdat door toenemende technologisering niet alle kennis meer in eigen huis aanwezig kon zijn. Er kwamen breed gedeelde maatschappelijke vraagstukken, zoals voorzieningen die onder druk staan en het goed bereikbaar houden van bedrijven en winkel- en woongebieden. Daarnaast was sprake van een verplichting tot samenwerken, omdat wetten en regels van hogere overheden daarom vroegen, zoals bij de regionale afstemming van woningen, bedrijventerreinen en detailhandel. Maar denk ook aan de zeer recente verplichting om te komen tot een regionale energiestrategie.

Inmiddels weten we elkaar weer te vinden, als is dat soms met vallen en opstaan. Daarin zijn we echter niet uniek. We hebben elkaar ook nodig. We hebben namelijk allemaal te maken met dezelfde, serieuze maatschappelijke vraagstukken en veranderingen. Die vragen om een gezamenlijk handelingsperspectief.

Omgaan met veranderingen: dat is de grootste uitdaging van Noordoost-Brabant. En daar zijn we van oudsher goed in. Deze Samenwerkingsagenda *Richting 2030*geeft richting aan wat we samen als gemeenten en waterschappen kunnen doen: wat we als gezamenlijke opgaven zien. Deze opgaven zijn portefeuille-overschrijdend geformuleerd, hangen nadrukkelijk samen en vragen om maatwerk in specifieke netwerken. Uiteraard hoort daar een sturing en legitimering bij. De afspraken over de governance en een meerjarig financieel perspectief zijn daarom vastgelegd in een meerjarig samenwerkingsconvenant. Elk jaar stellen we een uitvoeringsprogramma vast met concrete acties die de verschillende opgaven verder inkleuren. Daarover rapporteren we jaarlijks aan de gemeenteraden en de algemene besturen van de waterschappen.

Ook het Rijk, provincies, andere regio's en Europa zijn belangrijke partners om onze complexe opgaven mee op te pakken. Bij verschillende dossiers – zoals ruimte, mobiliteit (A50), energie (RES) en de transitie van de landbouw – vormt de gedachte van één overheid de basis voor een gezamenlijke uitwerking, samen met een sterk netwerk van partners en aanvullend op de ondernemersgerichte agenda.

Rollen en afbakening

Deze Samenwerkingsagenda gaat over wat we als overheden samen doen en de verschillende rollen die we spelen. Samen willen we:

- Onderzoek doen
- Kennis en ervaringen delen
- Opgaven agenderen, daarvoor lobbyen en deze uitvoeren
- Beleid maken en uitvoeren
- Investeren
- Versnellen, experimenteren en voorbeeldprojecten op de kaart zetten.

Dat doen we om verschillende redenen. Meestal omdat je samen verder komt. Maar soms is samenwerken ook goedkoper of efficiënter, of is het (wettelijk) verplicht. En vaak gaat het om een combinatie van redenen. We werken niet samen om het samenwerken. Doelen en opgaven staan centraal. Daar gaat deze Samenwerkingsagenda over.



Soms werken we samen in de samenstelling van zeventien gemeenten en twee waterschappen, en soms ook niet. Bij de uitvoering en aanpak van de opgaven kunnen we immers in wisselende coalities werken, afhankelijk van de maatschappelijke urgentie, de bestuurlijke energie en de ambtelijke capaciteit. Samenwerken in Noordoost-Brabant betekent ook niet dat samenwerken in en met partners uit andere regio's verboden is. Integendeel zelfs: onze regio is daar ook te divers voor.

Met deze Samenwerkingsagenda richten we ons op de opgaven die we in regionale samenwerking moeten of willen oppakken. Dat doen we binnen de volgende thema's:

- Leefomgeving (waaronder klimaat en energie)
- Mobiliteit en ruimte
- Vestigingsklimaat.
- Behoud van talent in de regio

Deze thema's vormen ook de verbinding tussen deze Samenwerkingsagenda en de Strategische Agenda's van de betrokken overheden, bedrijven en kennisinstellingen (in de stichting AgriFood Capital). Zo richt de ondernemersgerichte agenda zich vooral op het versterken van de economische structuur en het innovatieklimaat in Noordoost-Brabant.

De strategische Werkagenda van ondernemers, onderwijsinstellingen, sociale partners en overheden samenwerkend in Noordoost Brabant Werkt!, richt zich op een economisch en sociaal sterk Noordoost Brabant vraagt om een veerkrachtige arbeidsmarkt. Dat is een arbeidsmarkt met wendbare en weerbare mensen en organisaties. Die minder gevoelig is voor conjunctuurschommelingen. Waar alle mensen hun talent benutten, zich blijven ontwikkelen en kunnen meedoen.

Het ondersteunen van starters en doorstarters in de regio gebeurt bij de stichting OndernemersLift+. Dit maakt deel uit van onze gedeelde ambitie om de economie in Noordoost-Brabant te versterken.



De uitdagingen voor Noordoost-Brabant

Hoe is deze agenda tot stand gekomen?

Om een nieuwe Samenwerkingsagenda te kunnen samenstellen, zijn we te rade gegaan bij de diverse gemeenteraden, colleges en ambtenaren in de regio. In een drietal 'regiosessies' hebben we analyses, meningen, standpunten en ideeën opgehaald. Deze hebben we vertaald in nieuwe maatschappelijke opgaven, waarna we bij alle deelnemers hebben getoetst of deze aansluit bij hetgeen naar voren is gebracht in de regiosessies.

Ook hebben we bouwstenen verzameld om tot een afgewogen keuze te komen voor de maatschappelijke opgaven die we regionaal oppakken. Zo hebben we in kaart gebracht hoe we er economisch voor staan en hoe de economie zich ontwikkelt (bijlagen 1 en 2). Ook hebben we een zogenaamde arena-analyse gemaakt van de coalitieakkoorden van de regiogemeenten en de waterschappen en van het beleid van het Rijk en de provincie Noord-Brabant (bijlage 3). Daaruit kwam naar voren wat de thema's zijn die in alle gemeenten spelen. Ten slotte hebben we de huidige samenwerking van overheden en waterschappen geëvalueerd (bijlagen 4 en 5) en hebben we regionale werksessies georganiseerd om op te halen wat politiek als de belangrijkste regionale uitdagingen worden gezien op weg naar 2030.

De grote uitdagingen

Uit de verschillende analyses, uit de inbreng van ambtenaren, bestuurders en politiek tijdens de regiosessies in het voorjaar van 2019, en uit de reflectie in een enquête onder raadsleden hebben we de volgende uitdagingen voor Noordoost-Brabant gedestilleerd



Meer omgevingskracht, door te werken aan:

- Herstel van het bodem- en watersysteem en verbetering van de waterkwaliteit
- Schone energiewinning en gebruik van duurzame energiebronnen
- Aanpassing aan de klimaatverandering (wateroverlast, droogte en hittestress)
- Herstel van de biodiversiteit en het karakteristieke Noordoost-Brabantse landschap.

Meer agglomeratiekracht, door te werken aan:

- Goed verbonden steden en dorpen
- Opvang van de gevolgen van krimp en vergrijzing voor het voorzieningenniveau
- Een woon- en leefklimaat dat mensen verleidt om in Noordoost-Brabant te (blijven) werken en wonen.

Meer innovatiekracht,door te te werken aan:

- Groei naar een circulaire economie
- Gezonde voeding en vermindering van voedselverspilling
- Toekomstbestendige voedselproductie (duurzaam en diervriendelijk)
- Slimme verbindingen tussen economische sectoren waar Noordoost-Brabant groot en sterk in is.

Meer menskracht, door te werken aan:

- Anticipatie op veranderingen op de arbeidsmarkt en het voorkómen van grote schommelingen tussen krapte en werkloosheid

- Een arbeidsmarkt die flexibel is en om weet te gaan met digitalisering en robotisering
- Ontwikkeling van talenten, aantrekking en behoud voor de Noordoost-Brabantse economie
- Iedereen doet mee: ruimte voor arbeidsmigranten en voorkomen tweedeling.

Meer samenwerkingskracht, door te werken aan:

- Duidelijke rolverdeling tussen Regio Noordoost Brabant en de stichting AgriFood Capital: vestigingsklimaat ondersteunt het innovatieklimaat
- Meer integrale aanpak door samenwerking met het arbeidsmarktprogramma Noordoost Brabant Werkt!, OndernemersLift+ en andere regionale samenwerkingen, zoals GGD en ODBN
- Meer stem in Europa, Nederland en Noord-Brabant door gezamenlijke lobby
- Deelname aan en organisatie van interbestuurlijke samenwerking op meerdere niveaus met Rijk, Provincie, Europa en andere regio's
- Betere marketing van de regio en de aanwezige sterke clusters
- Daadkracht tonen op de vraagstukken waar dat kansrijk of nodig is.

In de volgende paragrafen vatten we de verschillende bouwstenen kort samen.

Economische analyse

Advies- en onderzoeksbureau Buck Consultants International (BCI) constateert dat Noordoost-Brabant een economisch krachtige regio is met een groot verdienvermogen. Met een Bruto Regionaal Product van 27 miljard euro zijn we de zesde economie van Nederland (na de vier Randstadregio's en Zuidoost-Brabant. Er is veel werkgelegenheid in de handel, industrie en bouw. De agrifoodsector is nog steeds de stuwende sector: het grootste deel van de banen in deze sector in Brabant is gevestigd in onze regio (32%) en binnen onze regio is de agrifoodsector verantwoordelijk voor 17% van het aantal banen en een exportwaarde van 11,8 miljard euro. Dat is maar liefst een derde van de totale exportwaarde van de regio.

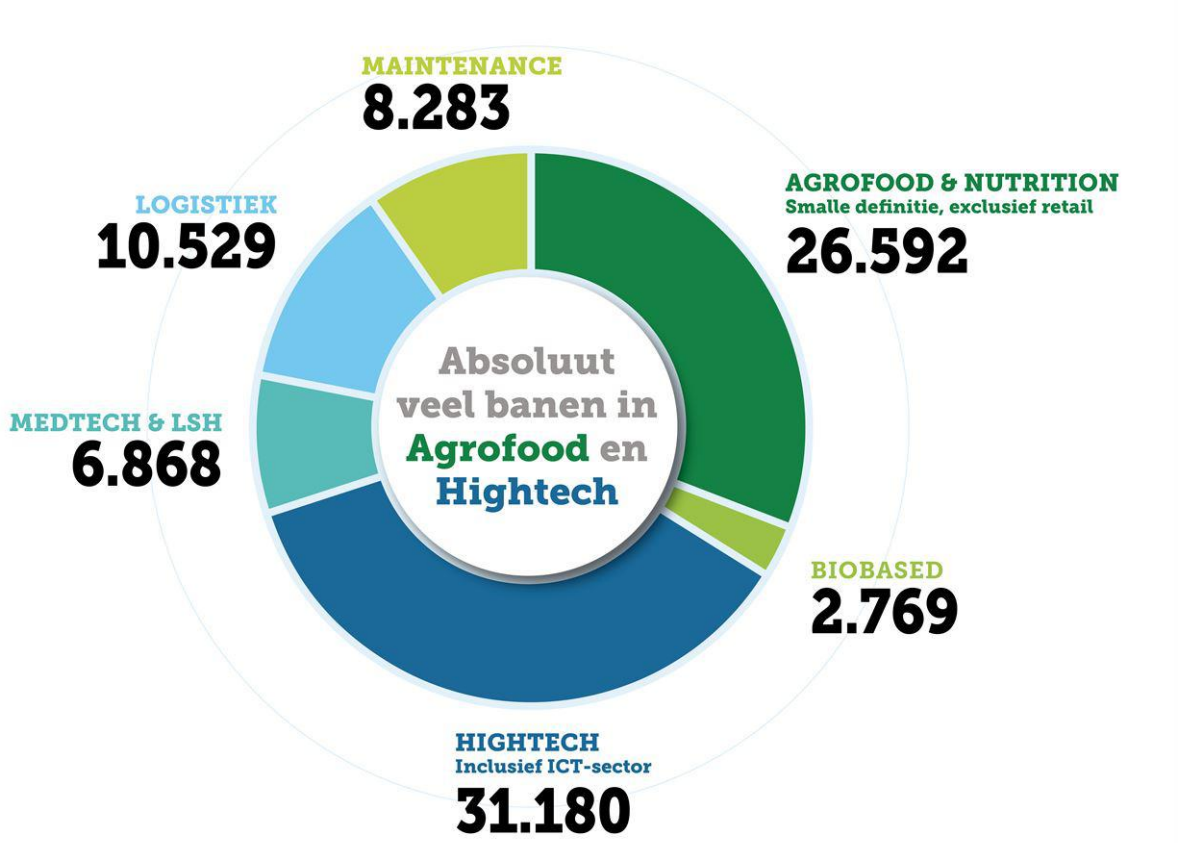


Naast agrifood zijn hightech en logistiek krachtige en groeiende clusters. Zoals ook in andere regio's vindt in Noordoost-Brabant een verschuiving plaats naar de nieuwe economie: van traditionele naar dienstverlenende sectoren. Onze regio kent een hoge arbeidsparticipatie met een naar verhouding grote beroepsbevolking van 355.000 mensen. Tegelijkertijd is er sprake van krapte op de arbeidsmarkt. Kortom: er is werk genoeg en dat blijft voorlopig ook zo.

BCI beschouwt daarbij de transitie van de intensieve veehouderij als centrale opgave voor de regio in het algemeen en het agrifoodcluster in het bijzonder.

BCI laat ook zien dat Noordoost-Brabant goed scoort wat betreft de kwaliteit van het woon- en leefklimaat. Dat komt vooral door de groene omgeving en betaalbare woningen. Wat minder goed scoort Noordoost Brabant op stedelijke voorzieningen. Agglomeratiekracht – de kracht van stedelijkheid door bundeling van werken, wonen en voorzieningen – is een uitdaging. Het feit dat Noordoost Brabant achterblijft in stedelijkheid (agglomeratiekracht) en publieke voorzieningen beperkt de kans op spannende ontmoetingen en wisselwerkingen, die op hun beurt weer kunnen leiden tot nieuwe initiatieven, bedrijven en innovaties.

Eén gegeven dat door de analyse van BCI en tijdens onze regioreis in elk geval werd bevestigd: de economische kansen voor onze regio worden niet alleen gedefinieerd door de agrifoodsector, maar ook door de hightech-maakindustrie, ICT/data en logistiek. En nog belangrijker: door de wisselwerking en samenwerking tussen die sectoren. De bedrijvigheid in Veghel is hiervan een sprekend voorbeeld en ontleent onder andere aan die kracht de naam 'Parel van de Meierij'. Zoals in veel andere regio's in ons land vraagt dit om talenten. Daar is echter een groot tekort aan. Op het gebied van aantrekken van talent moeten we dan ook concurreren met diverse andere regio's.



Arena-analyse

Energietransitie en klimaat, het verduurzamen van de mobiliteit, de circulaire economie en de natuur waren anno 2018 favoriete onderwerpen in de coalitieakkoorden van de colleges van B&W en waterschappen. Anders gezegd: de beweging naar een duurzame toekomst en circulaire samenleving is een gedeelde politieke ambitie.

Verschillende gemeenten maken zich zorgen over de bereikbaarheid. Denk aan de knelpunten op de A2, A50, N279, A73 en A59. Deze werken door in de totale regionale bereikbaarheid. Maar ook het verduurzamen van de mobiliteit is een gedeeld aandachtspunt. Gemeentebesturen vragen verder aandacht voor de toenemende druk op de ruimte, de krapte op de arbeidsmarkt en vraagstukken rondom arbeidsmigranten. Dit zijn bij uitstek thema's die over gemeentegrenzen heen gaan en die raken aan nationale en provinciale opgaven. De regionale samenwerking kan op deze punten dan ook een belangrijke rol spelen. Bijvoorbeeld door kennis uit te wisselen, samen op te trekken met andere overheden en een gezamenlijk beleid of afstemming daarvan te ontwikkelen.



VN-doelen, nationale opgaven en provinciale focus

Wereldwijd groeien de zeventien duurzame doelen van de Verenigde Naties ('sustainable development goals' of 'Global Goals') steeds meer uit tot een richtsnoer voor nationale, regionale en lokale overheden. Vooral op het gebied van verantwoorde voedselproductie en slimme oplossingen voor het wereldvoedselprobleem kan en moet een krachtige agrifoodregio als Noordoost-Brabant een voorbeeldrol nemen. Maar ook klimaatactie en biodiversiteit zijn duurzame doelen waar wij als regio een verantwoordelijkheid hebben. Het Rijk en de Provincie leggen voor het eerst expliciet majeure opgaven bij de regio's neer, zoals reductie van de CO_2-uitstoot en duurzame energieopwekking. En ook wat betreft klimaatadaptatie en de beweging naar een circulaire economie kijken we naar actie in de regio's. De nieuwe Omgevingswet vraagt daarnaast eveneens om integrale afweging over gemeentegrenzen heen en daarmee ook scherpe keuzes ten aanzien van werk-, winkel- en woonmilieus en ruimte voor nieuwe natuur. In het faciliteren en organiseren van die keuzes ligt wederom een taak voor de regio.



Evaluatie van de samenwerking 2014-2019

Een van de conclusies van de evaluatie van onze samenwerking tot nu toe is dat we te veel ambities en doelen hadden. Die ambities en doelen waren bovendien zó abstract geformuleerd, dat ze niet goed herkenbaar waren als vertaling van de lokale agenda's en de leefwereld van de mensen die in onze regio wonen en werken. We zijn er ook onvoldoende in geslaagd om projecten en programma's vanzelfsprekend aan te laten sluiten bij die ambities en doelen. Dat maakte de verantwoording weleens troebel.



We hebben geconcludeerd dat we bij het opstellen van een volgende agenda meer moeten focussen op maatschappelijke vraagstukken en minder op traditionele beleidsthema's. Ook moeten we onze doelen en ambities concreter formuleren en duidelijker een brug slaan tussen die doelen en de projecten die we uiteindelijk uitvoeren.

Uit de evaluatie blijkt echter ook dat de samenwerking steeds beter gaat. Het besef groeit dat we samen sterker staan. Het bestuurlijke overleg binnen de regio en met de provincie en het Rijk functioneert goed. De gemeenteraden staan echter nog te veel op afstand, zoals onlangs ook drie Rekenkamers uit de regio constateerden in het *Rekenkameronderzoek 2019 – AgriFood Capital in Beweging*.



Hoewel we minder ambities en doelen hebben bereikt dan we ambieerden, zijn het er meer geweest dan vaak werd en wordt gedacht. Uit de evaluatie blijkt dat we maar liefst twee derde van onze ambities hebben gehaald of deels gehaald. Ook zijn er successen in de overheidssamenwerking, zoals het realiseren van één loket voor de vestiging van bedrijven, een proeftuin voor kringlooplandbouw in de Peel, de aanpak van de verbetering van de A2 en A50 met het Rijk en de provincie Noord-Brabant, een eigen Omgevingskoers en diverse EU-subsidies die we naar de regio hebben gehaald. Daarnaast dragen diverse succesvolle evenementen bij aan een profiel van de regio, zoals de Dutch Food Week,

We Are Food en de Keukenbazen Battle. De regio en AgriFood Capital (als merk voor de samenwerking tussen overheden, bedrijven en onderwijs) zijn daarmee vooral buiten de eigen regio een betrekkelijk sterk merk. In de regio zelf is de trots op de eigen regio en AgriFood Capital beperkt, zoals uit de evaluatie van de samenwerking bleek. We voelen ons geen Noordoost-Brabanders, maar zijn wel verbonden met het Brabantse land. Hieronder staat een samenvatting van de evaluatie door Royal HaskoningDHV.



Samen op weg naar 2030

Tijdens onze regioreis hebben we beelden, indrukken en uitspraken opgehaald om te kijken of we tot een gedeeld toekomstbeeld konden komen. Op grond daarvan is onze centrale ambitie voor 2030 als volgt:

Een slimme, veerkrachtige regio, op weg naar een circulaire economie. Een regio waarin ruimte blijft om te pionieren. Waarin hard wordt gewerkt en het leven nog steeds goed is. Een regio ook waarin stad en platteland in balans zijn, elkaar waarderen en elkaar ook nodig hebben. Een regio met sterke steden met een menselijke maat en een leefbaar platteland dat aan de basis staat van een duurzame, slimme en maatschappelijk houdbare voedselproductie.



Hoe pakken we dit aan?

Voor de de uitvoering van deze Samenwerkingsagenda hebben we met elkaar spelregels vastgesteld Spelregels die onze samenwerking definiëren en waarmee we inhoud, proces en resultaat zo goed mogelijk kunnen bewaken. Dit zijn onze principes:

- De vijf regionale opgaven in de Samenwerkingsagenda 'Richting 2030' staan centraal en bepalen de gezamenlijke koers voor de gehele regio. Structuur en werkwijze zijn een afgeleide daarvan;
- We leggen de samenwerking vast in een adequate governance en zorgen voor duidelijke besluitvorming op de opgaven en projecten. Partijen zorgen in 'eigen huis' dat alle betrokkenen hun rol kunnen spelen, in het bijzonder de gemeenteraden en algemeen besturen van de waterschappen. Zij zijn kaderstellend en daarmee in positie aan de voorkant;
- Per opgave werken we met een coalitie van bereidwilligen. Daarmee doen we recht aan onze diversiteit (stad-land, groot-klein, centrum-periferie, regionaal-subregionaal);
- Het primaat van de besluitvorming ligt bij het betreffende portefeuillehoudersoverleg. Besluitvorming op het niveau van de samenwerking als geheel ligt bij de Bestuurlijke Regiegroep. Andere partners betrekken we bij de portefeuillehoudersoverleggen;
- Wie meedoet, levert middelen (capaciteit, geld) óf vertrouwen. Het regiobureau organiseren we als basisteam. Aan de hand van de inhoudelijke agenda bepalen we wat extra nodig is.

Wat gaan we doen?

We hebben onze ambitie en de uitdagingen die op Noordoost-Brabant afkomen samengevat in vijf opgaven voor de toekomst. Hiermee hebben we een duidelijke focus aangebracht, zoals tijdens de regioreis is gevraagd. Omgaan met én inspelen op veranderingen vormt daarin de rode draad.

Onze belangrijkste opgaven voor de komende tien jaar zijn:

1. Werken aan een veerkrachtige, aantrekkelijke en gezonde leefomgeving met sterke steden en een vitaal platteland.
2. De mobiliteit verduurzamen en ervoor zorgen dat voorzieningen voor iedereen bereikbaar blijven.
3. Werken aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat en ruimte bieden voor de banen van de toekomst.
4. Ervoor zorgen dat talenten en jonge gezinnen in de regio blijven of hiernaar terugkeren.
5. Vertellen over onze regio.

De vier eerste opgaven gaan vooral over leren van elkaar, uitwisselen, stimuleren, afstemmen van beleid, samen beleid maken en de manier waarop we daar samen uitvoering aan geven. De vijfde opgave gaat over onze positionering en marketing en samen optrekken richting derden. In het volgende hoofdstuk werken we elke opgave verder uit.



De vijf opgaven uitgewerkt



De vijf opgaven werken we hierna verder uit. We geven aan wat de kern van de opgave is, ons strategisch doel en welke 'haakjes' er zijn voor de uitvoering. We zetten de opgave meteen om in een aantal 'eerste stappen' die we willen nemen. Welke en het tempo waarin komt later terug in uitvoeringsplannen. Tot slot, we geven aan waar we als regio het verschil kunnen en willen maken.

Opgave 1 | Vitale leefomgeving

Werken aan een veerkrachtige, aantrekkelijke en gezonde leefomgeving met sterke steden en een vitaal platteland



Kern van de opgave

De kracht van onze regio zit in de aantrekkelijke afwisseling van groen landelijk gebied met karakteristieke plattelandskernen en steden met een menselijke maat. Stad en platteland hebben elkaar nodig. Bijvoorbeeld bij de opgave om sterke steden te ontwikkelen met adequate voorzieningen, een vitaal platteland en een prettige en gezonde leefomgeving voor alle inwoners. Zo kunnen de steden niet zonder het landelijke gebied om te kunnen voorzien in nieuwe duurzame energiewinning, en is het landelijk gebied afhankelijk van goede en goed bereikbare voorzieningen in de steden.

De transitie van de landbouw, het voorzien in locaties voor duurzame energie en het klimaatrobuust maken zal de komende jaren de agenda aanzienlijk bepalen. Dat gebeurt bij voorkeur met meekoppelkansen en vanuit integrale oplossingen. Zo veronderstelt de terugloop van het aantal landbouwbedrijven en de transitie naar een circulaire landbouw dat er meer ruimte in het landelijk gebied ontstaat. Ruimte die bijvoorbeeld benut kan worden voor:

- Nieuwe economische dragers in voormalige agrarische bedrijven
- Nieuwe initiatieven voor duurzame energieopwekking
- Landschapsvernieuwing door het tegengaan van verdroging
- Het klimaatrobuust maken van onze beekdalen
- Herstel van het Brabantse landschap door toevoeging van groen, verbetering van de bodem- en waterkwaliteit en versterking van biodiversiteit.



Als het gaat om aanpassing van onze leefomgeving aan het veranderde klimaat, zijn we in het landelijk gebied overigens al ver gevorderd. Wel is het zo dat daar waar meer ruimte ontstaat, ook meer concurrentie ontstaat om diezelfde ruimte. Dat vraagt om integrale en gebiedsgerichte afwegingen.



Een vitaal platteland en een aantrekkelijke regio zijn beide gediend bij de juiste voorzieningen en sterke steden ‘om de hoek’ die in een deel van die voorzieningen kunnen voorzien. Het gaat daarbij om voorzieningen die soms ook onder druk staan als gevolg van schaalvergroting en digitalisering. Dat betekent ook samenwerken en de juiste keuzes maken om die voorzieningen te behouden en bereikbaar te houden.



Belangrijk is dat we werken aan een gezonde regio die een oplossing biedt voor maatschappelijke opgaven en weet in te spelen op ontwikkelingen. In de opgaves die wij ons stellen, laten we de gezondheid van de bewoners zwaar meewegen. Daarom werken we bijvoorbeeld aan het terugdringen van de uitstoot in de veehouderij, de aanleg van fietssnelpaden en nieuwe natuur. Deze opgaven overstijgen niet alleen de gemeentegrenzen; sommige zijn ook een verplichte regionale opgave, zoals de energieopgave. Ze zijn beslist geen luxe, maar vormen eerder urgente opgaven die om snel en gezamenlijk handelen vragen in het werken aan een veerkrachtige, aantrekkelijke en gezonde leefomgeving. Bovendien vraagt dit van ons nog meer aandacht voor integrale afweging van (nieuwe) functies in het landelijke gebied. Waarbij er kansen liggen in de samenhang van functies (zoals landbouw in combinatie met klimaatadaptatie, mitigatie en het verhogen van de biodiversiteit).



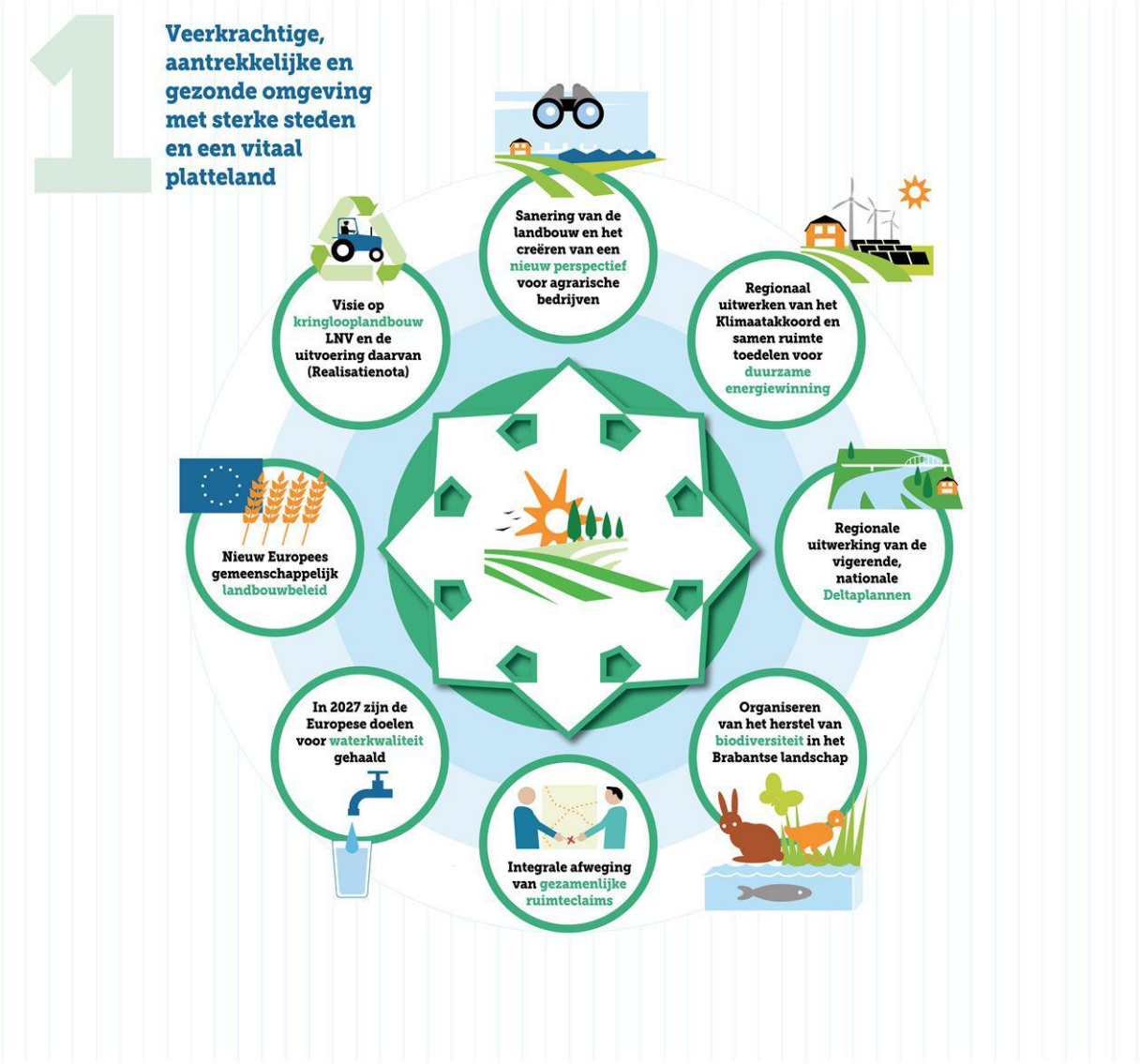
Strategisch doel 2030

Ons strategisch doel is een aantrekkelijke en gezonde leefomgeving met sterke steden en een vitaal platteland, waarbij we nog nadrukkelijker de samenwerking opzoeken tussen stad en platteland. De kern van die samenwerking is elkaar opzoeken en gebruikmaken van elkaars kracht.

Het platteland biedt daarbij een gezonde omgeving, met name als bron voor duurzame energiewinning, groen, water, biodiversiteit, ontspanning, vrijetijdsbesteding, nieuwe economische dragers en een duurzaam en gezond voedselproductiesysteem. De steden zijn daarbij krachtige economische motoren, ofwel centra van innovatie en verduurzaming, met de nodige belangrijke voorzieningen.

Dit alles sluit aan bij de VN-doelen ‘Herstel ecosystemen en behoud biodiversiteit’ (nr. 15), ‘Duurzame energie’ (nr. 7), ‘Klimaatverandering aanpakken’ (nr. 13) en 'Duurzame steden en gemeenschappen' (nr. 11).

Haakjes voor de uitvoering



- We wegen de ruimteclaims die voortkomen uit belangrijke transities (zoals die van energie, klimaat, landbouw, mobiliteit en wonen) integraal af in plaats van elk afzonderlijk te behandelen.
- We werken het Klimaatakkoord regionaal uit en delen samen ruimte toe voor duurzame energiewinning.
- We leiden de transitie van de landbouw en de sanering van de intensieve veehouderij in het bijzonder, in goede banen en creëren nieuw perspectief voor agrarische bedrijven die blijven.
- We besteden aandacht aan de ingrijpende maatschappelijke en fysieke gevolgen van deze sanering en transitie voor onze regio en lokale gemeenschappen.
- We zorgen voor regionale uitwerking van vigerende nationale Deltaplannen (Ruimtelijke adaptatie, Zoetwatervoorziening, Hoge Zandgronden en Hoogwaterbeschermingsprogramma).
- We organiseren het herstel van de biodiversiteit in het Brabantse landschap.
- We leggen het jaar 2027 vast als deadline voor het bereiken van de Europese kaderrichtlijn water, en voor de realisatie van het provinciale Natuurnetwerk Brabant en de Ecologische VerbindingsZones (EVZ).
- We houden de visie op kringlooplandbouw van het ministerie van LNV en de uitvoering daarvan (de Realisatienota) als uitgangspunten aan en volgen deze.
- We houden nieuwe nationale, provinciale en lokale omgevingsvisies als uitgangspunten aan.



Eerste stappen

- We stellen een Regionale EnergieStrategie (RES) op en voeren deze uit.
- We werken de Regioaanpak Klimaatadaptatie Noordoost-Brabant uit en voeren deze uit, met bijzondere aandacht voor:
  - Het vergroenen en verblauwen van stedelijke gebieden en bedrijventerreinen
  - De gevolgen van hittestress en een warmer klimaat voor de volksgezondheid
  - Het vasthouden van water in beekdallandschappen (de waterbergingsgebieden langs de Aa, de Dommel en de Raam), natuurgebieden en de agrarische productiegebieden.
  - Het faciliteren van inwoners, ondernemers/agrariërs, grondeigenaren en semipublieke instellingen om zelf aan de slag gaan met klimaatadaptatie.
- We ontwikkelen een regionale strategie voor de realisatie van de restopgave van het NatuurNetwerk Brabant en de Ecologische Verbindingszones, met als doel de vorming van één aaneengesloten natuurnetwerk en toename van biodiversiteit.
- In afstemming met bedrijfsleven en onderwijs leggen we het accent vooral op het bieden van nieuwe perspectieven (innovatieopgaven) voor de gehele agrofoodsector (kringlooplandbouw). Dot doen we vanuit de stichting AgriFood Capital en de organisaties OndernemersLift+ en Noordoost Brabant Werkt!, als onderdeel van de transitie van de landbouw, waarin gemeenten en regio een belangrijke rol hebben in de sanering van bedrijven in kwetsbare gebieden.
- Als onderdeel van de transitie van de landbouw schetsen we niet alleen een nieuw perspectief voor de ‘blijvers’, maar werken we ook aan de ingrijpende maatschappelijke en fysieke gevolgen van die transitie voor de regio en lokale gemeenschappen.
- Als onderdeel van de transitie van de landbouw vinden we gedragen locaties voor mestbewerking, organiseren we een betere ondersteuning in de saneringsopgave en organiseren we een betere samenwerking met GGD en ODBN op het terrein van respectievelijk gezondheid en vergunningverlening.
- Met de energie-, klimaat- en landbouwtransitie in het achterhoofd voeren we samen met de provincie Noord-Brabant een verkenning uit naar een ‘grondbank’, om versneld de juiste locaties te kunnen bieden voor die transities en om koppelkansen te bevorderen.
- We zorgen ervoor dat de integrale ruimtekoers voor Noordoost-Brabant in het verlengde ligt van de nationale, provinciale en gemeentelijke omgevingsvisies. Met andere woorden: we actualiseren onze Omgevingskoers tot een (Regionale) Omgevingsagenda met een uitvoeringsagenda.

- We ontwikkelen nieuwe verstedelijking gebundeld aan en bij het OV, om stad en land leefbaar en vitaal te houden (ten behoeve van draagvlak voor belangrijke regionale voorzieningen en datzelfde OV, zie ook opgave 2).
- We zoeken nadrukkelijker de afstemming en samenwerking op het gebied van (regionale) voorzieningen, bedrijventerreinen, woningbouw en investeringen in publieke voorzieningen.
- We pakken drie bijzondere gebiedsopgaven in de regio aan met elk een eigen hoofdopgave én een noodzaak tot integrale afweging: De Peel (kringlooplandbouw), 's-Hertogenbosch-Oss (energielandschap en stedelijke opgaven) en Meierijstad (industriële hotspot en de daarbij behorende opgaven).
- We participeren in het uitwerken van de Nationale en Brabantse Omgevingsvisie naar één Omgevingsagenda Zuid-Nederland.



De manier waarop we als regio het verschil maken

Door als gemeenten en waterschappen samen op te trekken bij belangrijke transitie- en verdelingsvraagstukken zijn we een betrouwbare gesprekspartner voor andere regio's, de provincie, het Rijk en Europa. We agenderen bovenlokale ruimtelijke verdelingsvraagstukken en proberen daarin gezamenlijk koers te bepalen en keuzes te maken. Niet op de laatste plaats omdat sommige vraagstukken niet bij de gemeentegrens ophouden en samen oppakken ook goedkoper en effectiever is. Lastige vraagstukken gaan we daarbij niet uit de weg. We maken zelf keuzes in plaats van dat ze voor ons worden gemaakt!

Opgave 2 | Duurzaam bereikbaar

De mobiliteit verduurzamen en ervoor zorgen dat voorzieningen voor iedereen bereikbaar blijven



Kern van de opgave

De kwaliteit van de regio is het mozaïek van kleine en middelgrote steden en grote en kleine dorpen met aantrekkelijke groene tussenruimte. Voor grootstedelijke voorzieningen is de regio niet alleen aangewezen op de stad 's-Hertogenbosch, maar ook op de steden om ons heen: Eindhoven, Tilburg en Nijmegen. Goede verbindingen met die centra zijn belangrijk vanwege de bereikbaarheid van onder andere drie universiteiten, een vliegveld en een HSL-station. En dat draagt weer bij aan onze agglomeratiekracht. We hoeven niet alle voorzieningen zelf in huis te hebben; het gaat om nabijheid in plaats van aanwezigheid. Van belang is dan wel dat de regio goed blijft verbonden met de grootstedelijke gebieden om ons heen.

De regio is vanuit alle windrichtingen goed aangesloten op belangrijke transportassen over de weg, zoals de A2, de A50, de A59 en de A73. Oplossing van knelpunten op die assen en verbetering van het openbaarvervoerssysteem helpen Noordoost-Brabant vooruit. De verkeersassen helpen om goed verbonden te blijven met voorzieningen waar de regio zelf niet in kan voorzien. Door als regio gezamenlijk op te trekken en te zorgen voor goede verbindingen van en naar de regio komen we samen verder.



Opgaven op het gebied van bereikbaarheid in de regio zijn vooral: de verschuiving van autogebruik naar de (elektrische) fiets, openbaar vervoer mogelijk maken en gedragsbeïnvloeding. Denk aan de uitbouw van het snelfietspadennetwerk en het verzwaren van enkele (H)OV-lijnen. Omdat het OV nu eenmaal niet overal kan komen, denken we steeds meer in ‘hubs’: OV-knooppunten op strategische plekken in de regio die voor verschillende modaliteiten bereikbaar zijn en van waaruit je snel met het OV op de gewenste bestemming komt.



De verstedelijkingsopgave die op Noordoost-Brabant afkomt, pakken we regionaal op. We willen de discussie voeren over de situering van nieuwe woon- en werkgebieden en over corridorontwikkeling: de ontwikkeling van nieuwe woon- en werkgebieden langs weg- en (H)OV-infrastructuur. Het uitgangspunt daarbij is voor ons een goede aansluiting op (H)OV en concentratie van nieuwe verstedelijking, waardoor bestaande voorzieningen voldoende draagvlak behouden. Door gebundelde ontwikkeling voorkomen we bovendien dat de groene ruimte wordt opgeslokt.

Strategisch doel 2030

Ons doel is om Noordoost-Brabant optimaal te verbinden met de omliggende regio's. *Binnen* de regio zorgen we primair voor goede verbindingen voor fiets en (H)OV. We werken aan een verschuiving van autogebruik naar fiets en (H)OV, en bundelen ruimtelijke ontwikkelingen.

Dit alles sluit aan bij de VN-doelen 'Innovatie en duurzame infrastructuur' (nr. 9) en 'Veilige en duurzame steden' (nr. 11).

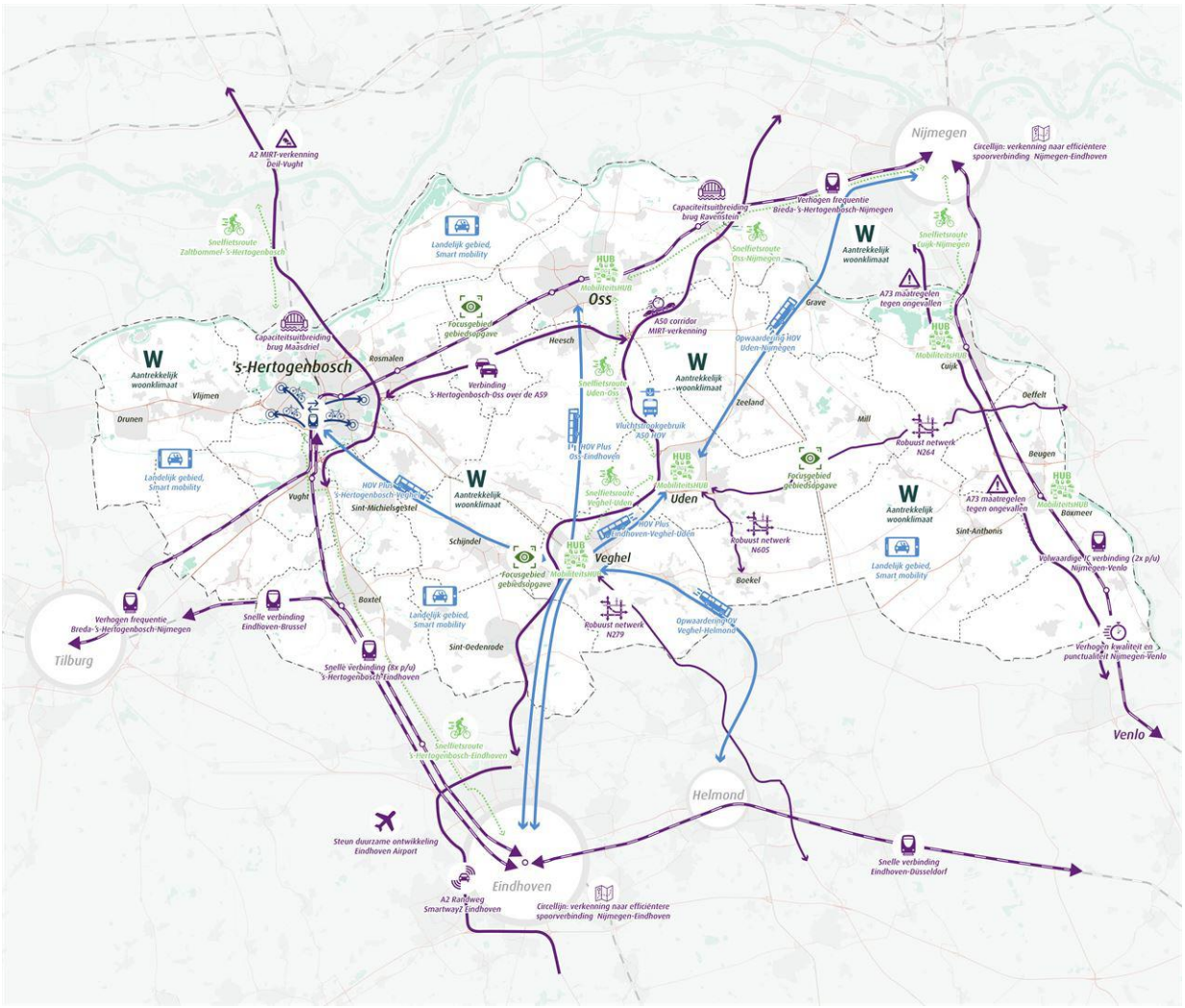
Haakjes voor de uitvoering



- We bepleiten samen verbetering van de fysieke verbindingen van en naar de regio.
- We leggen het accent op (snel)fietspaden en (H)OV en verknoping met andere duurzame concepten als deelauto's en fietsen.

- We optimaliseren 's-Hertogenbosch CS tot regionale mobiliteitshub en aansluiting op het landelijke spoornetwerk. Ook Oss, Eindhoven en Nijmegen zijn voor verschillende subregio's daarbij belangrijke schakelpunten in het mobiliteitssysteem.
- We brengen het regionale vervoerssysteem op orde met focus op de bereikbaarheid van voorzieningen met een regionale functie.
- We stemmen reguliere en bijzondere woonopgaven af, waaronder huisvesting voor arbeidsmigranten.
- We stemmen voorzieningen met een regionale functie af en ervoor zorgen dat (regionale) voorzieningen ook voor de dorpen fysiek bereikbaar blijven.

Eerste stappen



- We voeren de reeds opgestelde regionale mobiliteitsagenda uit.
- We lobbyen, samen met partners binnen en buiten de provincie, voor het versneld aanpakken van knelpunten in het spoornetwerk (Maaslijn, spoorbrug Ravenstein) en op rijkswegen (A2, A50/Paalgraven, A59/Bankhoef, A73). In de lobby voor de A50 trekken we samen op met de provincies Noord-Brabant en Gelderland, en met Eindhoven.
- We ondersteunen de lobby voor een snelle IC-verbinding tussen Eindhoven en Düsseldorf, voor een hoge IC-frequentie tussen 's-Hertogenbosch en Eindhoven en tussen Nijmegen, 's-Hertogenbosch en Breda, en voor een verkenning naar een effectievere OV-verbinding tussen Nijmegen en Eindhoven (als onderdeel van een landelijke 'Cirkellijn' Amsterdam-Zwolle-Eindhoven-Rotterdam).
- We verkennen een betere verbinding tussen het Land van Cuijk en de Brainportregio.
- We ontwikkelen samen met het Rijk en provincie Noord Brabant een visie op de uitbouw van het (H)OV in Noordoost-Brabant, in het bijzonder de lijnen Oss-Uden/Veghel-Eindhoven, Veghel/Uden-Nijmegen en Uden/Veghel 's-Hertogenbosch.

- We helpen bij het realiseren van vraagafhankelijk, fijnmazig vervoer om voorzieningen bereikbaar te houden. Bijvoorbeeld via Mobility as a Service: kleinschalig georganiseerde mobiliteit, die naast het openbaar vervoer bestaansrecht heeft en vaak georganiseerd wordt vanuit een lokaal platform. Het gaat om het slim combineren van vraag en het aanbod van modaliteiten.
- We ontwikkelen nieuwe verstedelijking gebundeld ten behoeve van draagvlak voor nieuwe vormen van OV.
- We onderzoeken mobiliteitshubs voor Oss, Cuijk, Boxmeer, Uden en Meierijstad.
- We verbouwen het hoofdstation in 's-Hertogenbosch tot knooppunt en 'regiohub': we breiden de (overstap)capaciteit op CS 's-Hertogenbosch uit en zorgen voor een betere aansluiting op regionale OV-stromen.
- We stimuleren een brede werkgeversaanpak gericht op het aanbieden van verschillende modaliteiten voor werknemers als alternatief voor de auto.

De manier waarop we als regio het verschil maken

We versterken de goede samenwerking met het Rijk, de provincie en de buurregio's om de belangrijkste mobiliteitsknelpunten in Brabant op te lossen. Daarom participeren we als regio ook in de vertaling van de Nationale en Brabantse Omgevingsvisie naar een Omgevingsagenda Zuid-Nederland. Met de provincie Noord-Brabant maken we afspraken over bijdragen aan infrastructurele projecten. Daarnaast agenderen en benoemen we bereikbaarheidsvraagstukken die op de schaal van de (deel)regio spelen en trekken daarbij samen op met de provincie en het Rijk.

Opgave 3 | Aantrekkelijk vestigen

Werken aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat en ruimte bieden voor de banen van de toekomst



Kern van de opgave

We zorgen voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven en werken aan banen. De economie van de regio kenmerkt zich door een grote mate van diversiteit aan bedrijven. Dat neemt niet weg dat agrifood, hightech/ICT en logistiek de belangrijkste sectoren zijn (in aantallen banen). Waar mogelijk ondersteunen we het verruimen van de vestigingsmogelijkheden en experimenteerruimtes voor bedrijven in deze sectoren, met bijzondere aandacht voor bestaande 'sleutelbedrijven' in deze sectoren. Daarmee bedoelen we bedrijven die centraal staan in de keten en essentieel zijn voor die keten. Ook de onderlinge wisselwerking tussen deze sectoren dichten we grote kansen toe: kansen die kunnen leiden tot nieuwe banen, de banen van de toekomst.

De belangrijke transities in de regio (die van landbouw, klimaat, energie, economie en mobiliteit) kunnen ook als een katalysator werken voor die nieuwe banen. Ook hiervoor scheppen we de condities. We sturen daarbij aan op een duurzame bouw, inrichting en beheer van energiezuinige bedrijventerreinen met een grote mate van hergebruik (circulair).



We realiseren ons dat we een aantrekkelijk vestigingsklimaat niet alleen bereiken door de beschikbaarheid van ruimte voor bedrijven. We zullen dus ook de nodige aandacht besteden aan onder meer de bereikbaarheid van onze regio, de bouw van de juiste woningen, de ontwikkeling en werving van geschoold en passend talent en het behoud van een gezonde leefomgeving en een aantrekkelijke natuur.



Mkb en familiebedrijven vormen de drijvende kracht van onze regio. Waar mogelijk en nodig benutten we de kracht van deze bedrijven beter en ondersteunen hen ook meer en beter , bijvoorbeeld in hun innovatiebehoefte. De huidige samenwerking heeft geleid tot een één-loketfunctie voor bedrijven als het gaat om vestiging in de regio. Deze functie breiden we verder uit door ook te kijken naar andere mogelijkheden voor dit loket, zoals ondernemersvragen op het gebied van onder meer subsidies en arbeidsmarkt.



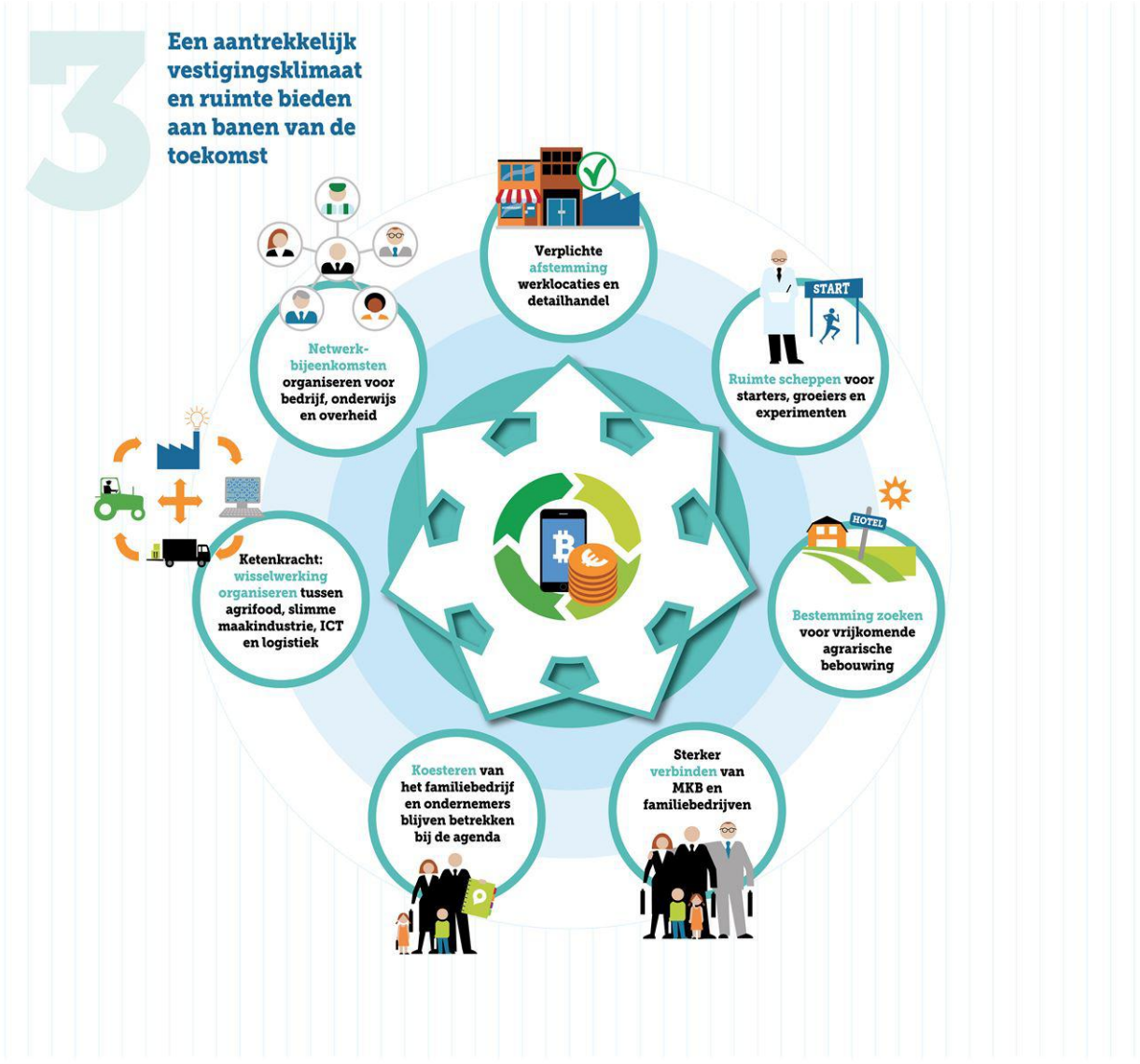
Strategisch doel 2030

We creëren voldoende ruimte voor innovatie- en experimenteerruimte in de sectoren waar de regio sterk in is. Hetzelfde geldt voor vernieuwende circulaire bedrijventerreinen. Ook zoeken we samen nieuwe bestemmingen voor vrijkomende agrarische bebouwing en industrieel erfgoed.

De één-loketfunctie voor bedrijven breiden we uit door samen actief op zoek te gaan naar bedrijven die de economische structuur en innovatiekracht van de regio versterken. Die bedrijven willen we verleiden om naar onze regio te komen.

Dit alles sluit aan bij de VN-doelen 'Duurzame bedrijventerreinen' (nr. 9), 'Duurzame consumptie en productie' (nr. 12), 'Einde aan honger' (nr. 2) en 'Fatsoenlijke banen en economische groei' (nr. 8).

Haakjes voor de uitvoering



- We moeten voldoen aan de verplichte en ook noodzakelijke afstemming van reguliere en specifieke werklocaties en detailhandel en daarover afstemmen binnen de regio.
- We zorgen voor ruimte voor starters en experimenteerruimte en bestemmingen zoeken voor vrijkomende agrarische bebouwing.
- We koesteren het familiebedrijf en blijven Brabantse ondernemers betrekken bij onze agenda.

Eerste stappen

- We realiseren het eerste circulaire bedrijventerrein in de regio : Heesch West.
- We blijven afstemmen over werklocaties en detailhandel, maar houden daarbij nadrukkelijker rekening met het aanbod en de beschikbaarheid van arbeidskrachten.
- We experimenteren met 'innovatietafels' voor het mkb rondom bijzondere maatschappelijke opgaven, zoals een verantwoord voedselsysteem, vermindering van geuroverlast en gezondheidsrisico's, en het tegengaan van verdroging.
- We breiden experimenteerruimtes uit, zoals De Grasso in 's-Hertogenbosch, De Verspillingsfabriek in Veghel, de AgroProeftuin De Peel, Pivot Park in Oss en Greentechpark Brabant in Boxtel.
- We breiden de één-loketfunctie uit:

- Gezamenlijk (met partners) gaan we op zoek naar bedrijven die zich in de regio willen vestigen en die de economische structuur kunnen versterken. Het gaat dan specifiek om bedrijven die passen bij een nieuwe economie en de arbeidsmarkt.
- We verkennen op welke wijze de één-loketfunctie kan komen tot intensieve samenwerking met het Werkgeversservicepunt voor ondernemersvragen over personeel.

- We stemmen regelmatig af met de stichting AgriFood Capital, OndernemersLift+ en Noordoost Brabant Werkt! over de benodigde maatregelen in het vestigingsklimaat op het gebied van bereikbaarheid, mobiliteit en voorzieningen. Waar mogelijk en nodig trekken we samen op in de lobby.

De manier waarop we als regio het verschil maken

We staan als overheden voor een gezond vestigingsklimaat. We volgen een heldere koers, bieden continuïteit over de bestuursperiodes heen, proberen obstakels in wet- en regelgeving weg te (laten) nemen en zorgen voor voldoende en voldoende gevarieerde ruimte voor bedrijven om zich te vestigen of door te groeien. Het verbeteren van de interbestuurlijke samenwerking met de provincie en het Rijk is daarbij een must. We proberen met één mond te spreken naar bedrijven en andere overheden, we delen kennis, maken samen beleid en stemmen (soms verplicht) af waar ruimte is voor (nieuwe) bedrijven. Het versterken en vernieuwen van het innovatieklimaat ligt primair op het bordje van AgriFood Capital.

Opgave 4 | Behoud van talent

Ervoor zorgen dat talenten en jonge gezinnen in de regio blijven of terugkeren



Kern van de opgave

De economie draait op volle toeren. We kunnen dus alle talenten gebruiken. Maar veel hoger opgeleide jongeren trekken weg uit de regio. Grote bedrijven redden zich wel, maar juist het mkb heeft moeite om goede mensen te vinden en te binden. Het hebben en bieden van passend talent is een belangrijke voorwaarde voor economische groei en overstijgt het lokale schaalniveau. Dit is een opgave om op regionaal niveau op te pakken. Noordoost Brabant Werkt! neemt onder andere verantwoordelijkheid voor de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. In aanvulling daarop richten we ons als Regio Noordoost Brabant vooral op het langer binden van jongeren aan Brabant en de Brabantse bedrijven, en op het verleiden van talenten om terug te keren naar deze regio. We focussen daarbij op jonge gezinnen. Zo willen we o.a. een aantrekkelijk woon- en leefklimaat bieden.

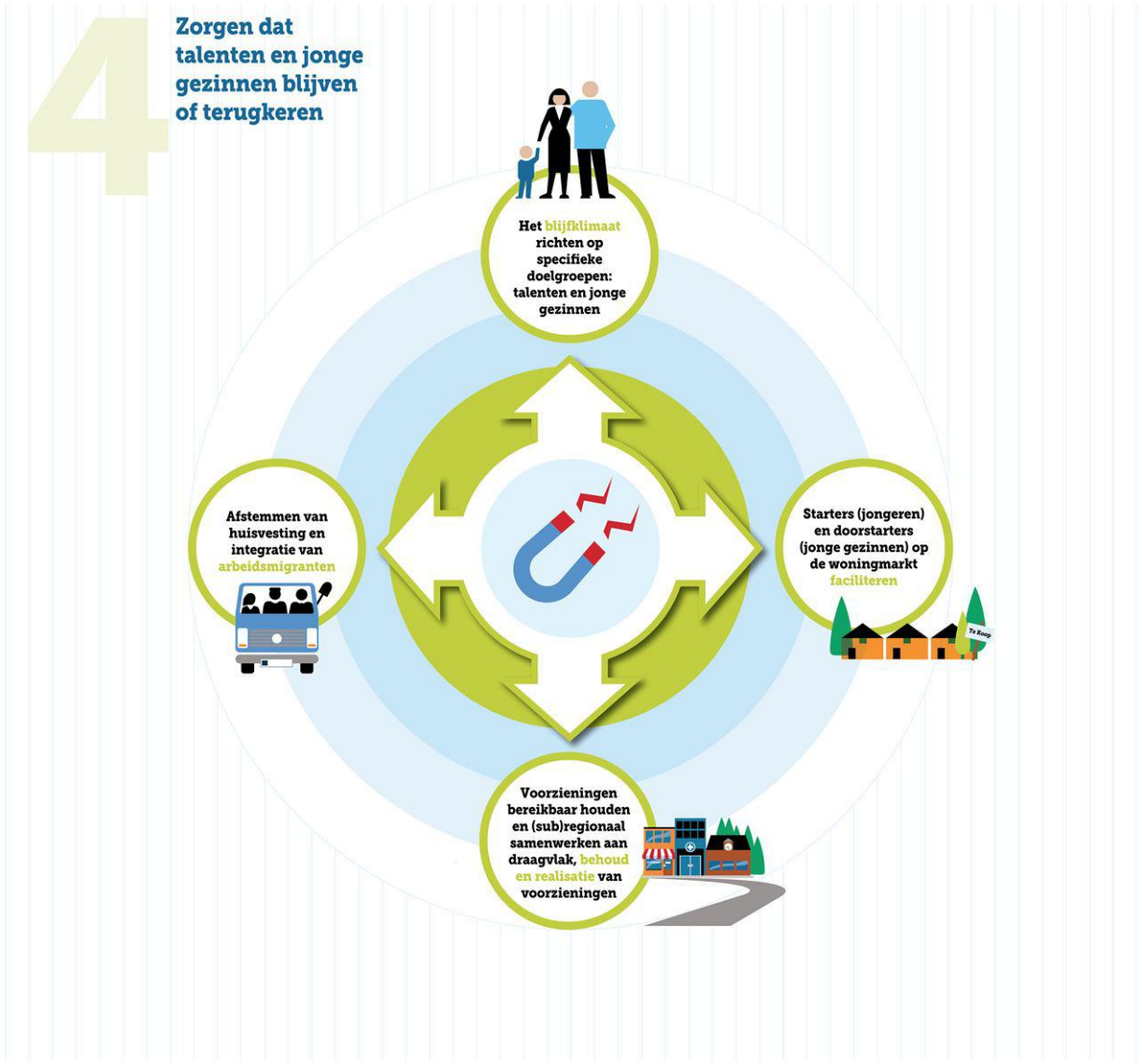
Strategisch doel 2030

We willen jongeren langer in Noordoost-Brabant laten blijven wonen en jonge gezinnen terug laten keren naar onze streek. Daarmee willen we bijdragen aan knelpunten op de arbeidsmarkt en tegelijkertijd borgen we de leefbaarheid van de regio op de lange termijn.



Dit sluit aan bij de VN-doelen ‘Fatsoenlijke banen en economische groei’ (nr. 8) en ‘Veilige en duurzame steden’ (nr. 11).

Haakjes voor de uitvoering



- We volgen de Provinciale Talentagenda 2025.
- We richten het blijf- en terugkeerklimaat zoveel mogelijk in op de specifieke doelgroepen jongeren en jonge gezinnen.
- We faciliteren starters (jongeren) en doorstarters (jonge gezinnen) op de woningmarkt.
- We zorgen ervoor dat belangrijke voorzieningen bereikbaar blijven.
- Waar nodig werken we (sub)regionaal samen aan het draagvlak, het behoud en de realisatie van onderwijs, zorg, sport en culturele voorzieningen.
- We stemmen onderling af over de huisvesting en integratie van arbeidsmigranten.



Eerste stappen

- We stemmen onze agenda goed af op die van Noordoost Brabant Werkt! Dat betekent: samen ervoor zorgen dat de juiste opleidingen worden geboden en dat de juiste bedrijvigheid wordt gestimuleerd en aangetrokken.
- We doen onderzoek naar de specifieke doelgroepen (die we willen behouden en/of aantrekken) en hun behoeften (zoals woningen en voorzieningen) en kijken wat we kunnen leren van buurregio's.
- We starten in ieder geval met huisvesting en integratie van arbeidsmigranten.
- Waar nodig zorgen we er samen voor dat belangrijke voorzieningen voor de regio behouden blijven en versterkt worden (met name middelbaar en hoger beroepsonderwijs en belangrijke sport- en culturele voorzieningen).
- We synchroniseren woonprogramma's van gemeenten en stemmen die af op de gewenste specifieke doelgroepen. Concreet: we zorgen ervoor dat de juiste woningen worden gebouwd, voor jongeren en jonge gezinnen, te beginnen met betaalbare woningen voor starters en doorstarters.
- We zorgen voor een goede bereikbaarheid van (groot)stedelijke voorzieningen.
- We vertellen onze doelgroepen over de aantrekkingskracht van onze regio (landschappelijk, cultuurhistorisch, over het woonklimaat, over onze aantrekkelijke steden met een menselijke maat). Daarbij lichten we specifieke kwaliteiten uit, zoals 'Tuin op het Zuiden' in het Land van Cuijk, Cultuurstad van het Zuiden 's-Hertogenbosch en 'Made in Meierijstad'.

De manier waarop we als regio het verschil maken

Noordoost Brabant Werkt! biedt het platform aan gemeenten, bedrijven en partners om acute arbeidsmarktproblemen op te lossen en toekomstige problemen te voorkomen. Regio Noordoost Brabant wil daarnaast ook voorzien in de juiste randvoorwaarden, zoals betaalbare woningen, bereikbare voorzieningen en een aantrekkelijk leefklimaat.

Opgave 5 | Een sterk verhaal

Vertellen over de kracht en trots van onze regio



Kern van de opgave

Noordoost-Brabant doet het economisch erg goed: we zijn de zesde van de veertig regio's van Nederland. In de benchmarks scoort met name het groene karakter van de regio. De economische kracht is helaas onvoldoende bekend bij het publiek. We hebben een bleek profiel en het ontbreekt ook aan trots op wat we zijn en wat we doen.



In onze reis op weg naar een nieuwe Samenwerkingsagenda hebben we gemerkt hoe belangrijk en enorm stimulerend het is om trots te kunnen en te mogen zijn op de prestaties van onze regio. Het uitdragen van het positieve verhaal over Noordoost-Brabant is beslist nodig om talenten aan ons te binden en daarmee ruimte te maken voor innovatie en nieuwe bedrijven. En uiteraard om bestaande bedrijven te behouden. Een goed verhaal en het uitstralen van trots maken het een stuk makkelijker om bedrijven en talenten naar de regio te halen.

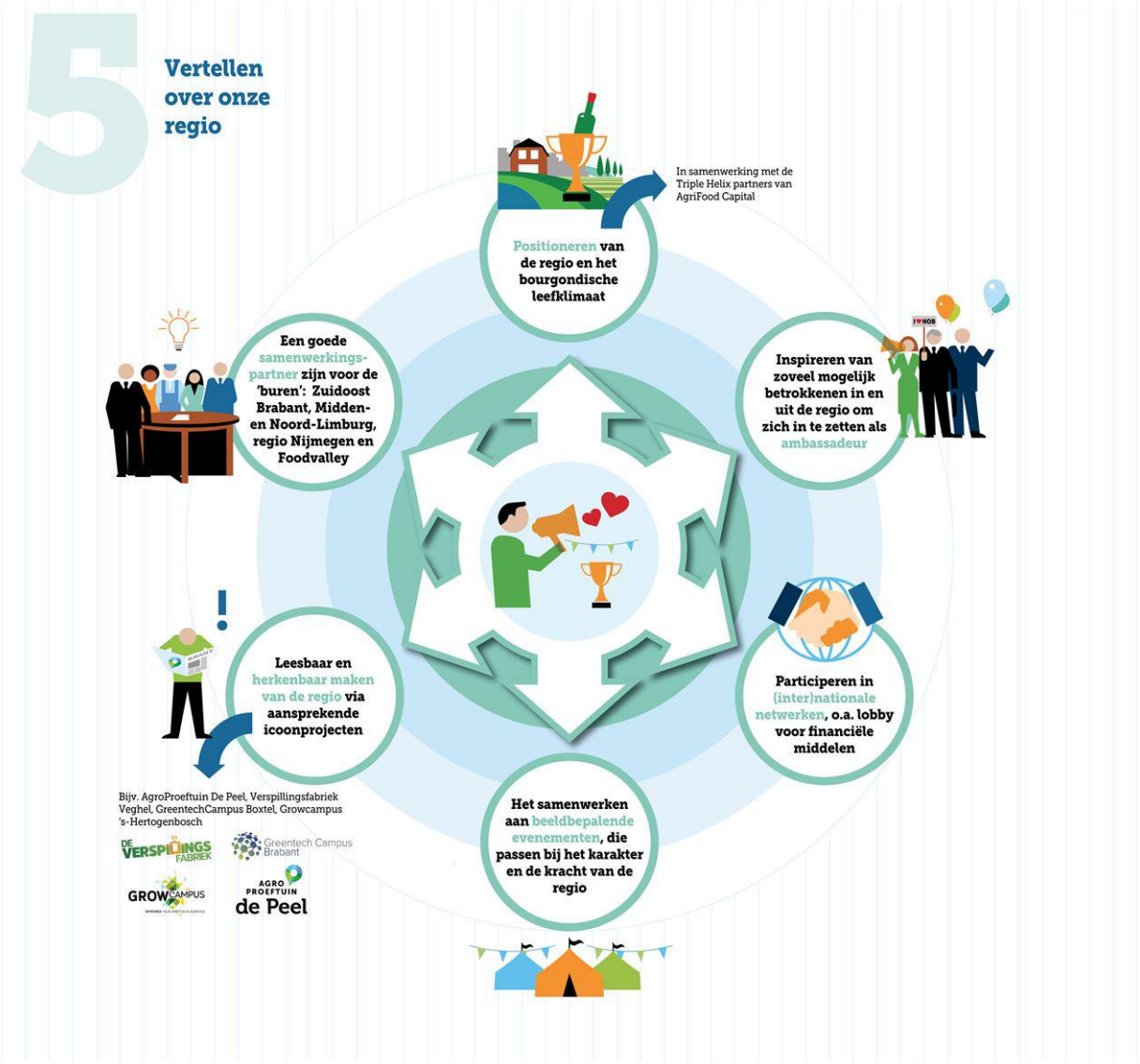


Strategisch doel 2030

De regio staat nationaal en internationaal op de kaart. De deuren staan zichtbaar open voor innovatie en voor nieuwe bedrijven, bewoners en talenten. Het is ook algemeen bekend dat onze regio een betekenisvolle rol speelt in Brabant, Nederland en Europa. Op economisch gebied, op onderwijsgebied en als prettig woongebied.

Dit sluit aan bij het VN-doel ‘Partnerschappen voor een duurzame toekomst’ (nr. 17).

Haakjes voor de uitvoering



- We positioneren de regio en het bourgondische leefklimaat in samenwerking met de partners van de Stichting AgriFood Capital.
- Onze opgaven dienen als haakje voor wat we willen vertellen. Ofwel: we positioneren een regio waar het goed wonen, werken en leven is, nu en in de toekomst, waar gewerkt wordt aan een gezond leefklimaat en een duurzame voedselproductie van de toekomst. Een regio met sterke steden en een vitaal platteland, die onderdeel is van een (inter)nationaal netwerk en waar het woordje 'ons' staat voor sterke netwerken en familiebanden.
- We inspireren zoveel mogelijk betrokkenen in en uit de regio om zich in te zetten als ambassadeur.
- We participeren in internationale netwerken en trajecten o.a. gericht op het samen binnenhalen van (nieuwe) beeldbepalende evenementen, die passen bij het karakter en de kracht van de regio.
- We maken bij de profilering van de regio ook gebruik van aansprekende icoonprojecten, zoals AgroProeftuin De Peel, De Verspillingsfabriek Veghel, GreentechCampus Boxtel en Growcampus 's-Hertogenbosch.
- We stellen ons op als een goede samenwerkingspartner voor de 'buren': de regio's Zuidoost-Brabant, Midden- en Noord-Limburg, Foodvalley, regio Nijmegen en Niederrhein/Ruhrgebied.

Eerste stappen

- We dragen allereerst natuurlijk zelf (ieder voor zich) de trots op onze regio uit.
- We inspireren anderen om zich in te zetten als ambassadeur.

- We creëren een platform (jaarlijks netwerkevent) met de belangrijkste stakeholders en ambassadeurs (‘deel je trots’) en/of sluiten slim aan bij de bestaande dertig netwerkevents.
- Bij het uitdragen van de boodschap stemmen we (samen) af en werken we samen met Stichting AgriFood Capital, OndernemersLift+, Noordoost Brabant Werkt! en met de gemeenten die al een citymarketingstrategie voeren en daarin de boodschap, de trots en de kwaliteiten van de regio al hebben opgenomen of willen opnemen en uitlichten (zie ook opgave 4).
- We zorgen ervoor dat we kunnen vergelijken via benchmarking en leren van andere regio’s.
- We voeren, in samenwerking met AgriFood Capital, Foodvalley en Greenport Venlo, een quickscan uit van kansrijke Europese subsidiemogelijkheden, samenwerkingsprojecten en netwerken.
- We ‘verbinden’ onze regio met andere reeds succesvolle (promotie)netwerken, zoals Brabantstad en G40.
- We verbinden onze regio aan belangrijke netwerken in de Duitse buurregio’s. We zorgen er daarbij voor dat we onze lobby op niveau krijgen en dat we steviger achter mogelijke co-financieringsbronnen (kunnen) aangaan. Bovendien benoemen we per onderwerp een bestuurlijk ‘gezicht’ van de regio.



De manier waarop we als regio het verschil maken

Door als bestuurders en politiek onze trots op de regio uit te dragen, nemen we groepen uit de Brabantse samenleving mee en zorgen we samen voor grotere bekendheid en aantrekkingskracht. Samen vormen we zo een groeiende kring van ambassadeurs!

Samen doen en laten zien wat we doen

Het samenwerkingsverband Regio Noordoost Brabant bestaat uit de zeventien gemeenten in Noordoost-Brabant en de waterschappen Aa & Maas en De Dommel. Het betreft een lichte vorm van samenwerking, zonder formele taken en met een bescheiden werkorganisatie. In deze werkorganisatie participeren verschillende gemeenten via detachering van medewerkers of het beschikbaar stellen van capaciteit voor gezamenlijke activiteiten.



Dat samenwerkingsverband kan en wil zeker geen gemeentelijke verantwoordelijkheden overnemen. Juist daarom is het zo belangrijk om via deze Samenwerkingsagenda *Richting 2030* met elkaar te delen wat de belangrijkste opgaven zijn voor de komende tien jaar, welke strategische doelen we willen bereiken door regionale samenwerking en hoe we die samen in verschillende rollen kunnen waarmaken

Hoe pakken we het aan?

Belangrijk voor de uitvoering van deze Samenwerkingsagenda is dat we het eens zijn over de principes die onze samenwerking definiëren. Principes waarmee we inhoud, proces en resultaat zo goed mogelijk kunnen bewaken.



Dit zijn onze principes:

- We handelen lokaal waar het kan, werken samen als het toegevoegde waarde heeft. Bij samenwerken gaat het om contacten, interesse, je in elkaar verdiepen en waar mogelijk elkaar helpen.
- We koesteren de verschillen: groot-klein; centrum-periferie; regionaal-subregionaal; stad-platteland.
- Bij een opgave vragen we ons af: wat is nodig, wie is nodig, wat is dus ieders bijdrage. Iedereen is van toegevoegde waarde. Kortom, de opgave centraal staat en niet de bestuurlijke begrenzing.
- Ieder pakt zijn rol: alle gemeenten en waterschappen dragen bij in kennis, geld, denk- en werkkracht.
- We zoeken altijd de samenwerking met de samenleving op (onder andere met maatschappelijke partners). Uiteindelijk doen we het voor onze inwoners.
- We leggen de samenwerking vast in een adequate governance en zorgen voor duidelijke besluitvorming op de opgaven en projecten. Partijen zorgen in 'eigen huis' dat alle betrokkenen hun rol kunnen spelen, in het bijzonder de gemeenteraden.
- We gaan voor balans in de verdeling van 'zoet' en 'zuur' en in de aandacht voor stad en land.

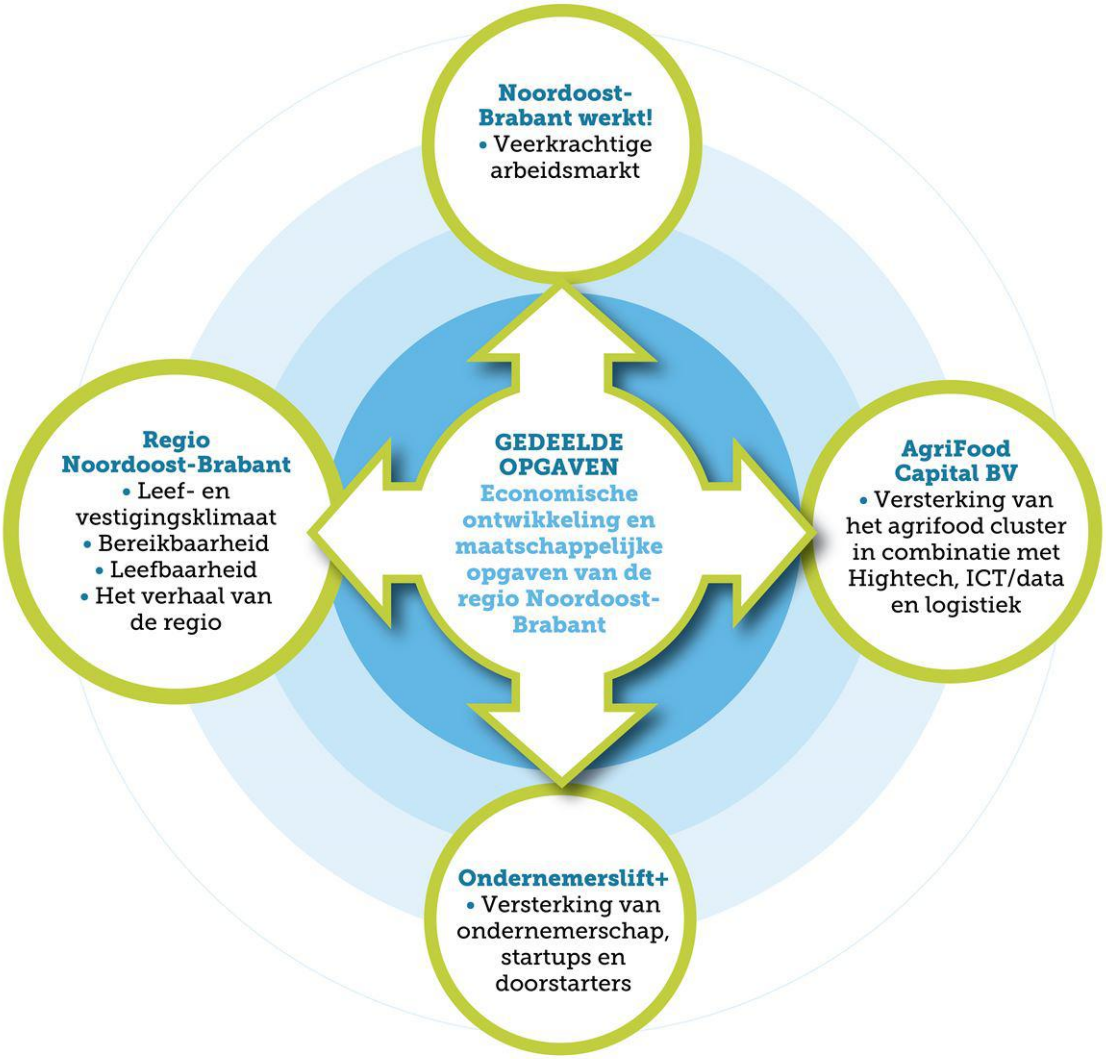


In een apart convenant maken we afspraken over de manier van samenwerken, de organisatie ervan en de financiering ervan. De uitvoeringsprojecten sluiten herkenbaar aan bij de vijf opgaven. We werken deze uit in een uitvoeringsagenda. Jaarlijks laten we zien wat we gedaan hebben en of we met de projecten en ingezette processen op koers liggen.

De resultaten van de samenwerking worden besproken in de gemeenteraden en de algemene besturen van de waterschappen, de colleges van B&W van de gemeenten en de dagelijkse besturen van de waterschappen, zoveel mogelijk aansluitend op de thema's van de lokale agenda's. Zo blijft deze agenda actueel, dynamisch en lokaal verankerd. Ook zetten we zo in op een veerkrachtige en wendbare regio, die steeds in staat is om in te spelen op veranderingen, maar tegelijk koersvast is.

De gemeenteraden en de algemene besturen van de waterschappen zijn het hoogste orgaan van de regio. Zij bepalen de koers en daarmee de opgaven. De wethouders, in hun rol als regiobestuurders, zijn verantwoordelijk voor de uitvoering en het actueel houden van de agenda. Dat vraagt ook een goede samenwerking tussen de regiobestuurders en de gemeenteraden. Het is belangrijk dit op lokaal niveau goed in te richten, zodat de gemeenteraden hun rol kunnen spelen.

Samenwerking met andere regionale organisaties



Van oudsher is er een natuurlijke samenwerking met andere regionale samenwerkingsverbanden. Zo werken we nauw samen met de Stichting AgriFood Capital, omdat versterking en vernieuwing van het agrifoodcluster ook sterk afhankelijk is van belangrijke randvoorwaarden in het vestigingsklimaat. Ook werken we samen met Noordoost Brabant Werkt!, omdat de onderwijs- en arbeidsmarktagenda's veel raakvlakken hebben met de opgave om te komen tot een aantrekkelijk vestigingsklimaat en de banen van de toekomst. En we werken samen met OndernemersLift+, omdat vernieuwing van de economie ook gebaat is bij het stimuleren van startende en doorstartende ondernemers.

Door deze verwevenheid van thematieken is de samenwerking tussen deze regionale organisaties al intensief. Maar dat zal in de toekomst nog verder worden versterkt, is onze verwachting. Zo zullen de betrokken partijen nog meer rekening houden met prioritaire keuzes in de ene samenwerking en de doorwerking daarvan in de andere.

Andere belangrijke regionale (overheids)samenwerkingen zijn onder meer de Omgevingsdienst Brabant Noord (ODBN), de GGD, de Veiligheidsregio en samenwerkingen op het gebied van jeugdzorg en de WMO. Van oudsher ligt samenwerking met deze organisaties en verbanden wat minder voor de hand, onder andere omdat deze gehuisvest zijn op verschillende plekken in de regio. Dat neemt niet weg dat voor verschillende dossiers de samenwerking intensiever en beter kan en moet.

Samenwerking als één overheid



Regio Noordoost Brabant, de provincie Noord-Brabant en het Rijk willen meer optrekken als één overheid. Daarbij past ook dat we streven naar een gezamenlijke agenda met de provincie Noord-Brabant en het Rijk.

Eerste stappen

- We intensiveren de afstemming en samenwerking met Noordoost Brabant Werkt!, AgriFood Capital, OndernemersLift+ en andere samenwerkingspartijen.
- We zorgen voor meer interactie en ontmoeting tussen de besturen en organisaties van deze samenwerkingen, bijvoorbeeld tijdens bestuurlijke Regiodagen, te beginnen met het toevoegen van het bestuurlijk overleg over de sociale agenda aan de Regiodagen en het overleg van de gemeentesecretarissen.
- We trekken samen op met provincie Noord-Brabant en het Rijk bij het opstellen van één uitvoeringsagenda.
- We geven uitvoering aan de aanbevelingen van de Rekenkamercommissie van de gemeenten Boxtel, Bernheze en Meierijstad.

Colofon

Deze Samenwerkingsagenda is een coproductie van raadsleden, burgemeesters, wethouders en ambtenaren van de 17 gemeenten. Van de leden van het dagelijks bestuur, algemeen bestuur en ambtenaren van de waterschappen Aa en Maas en de Dommel. Maatschappelijke organisaties en de provincie Noord Brabant hebben ons bijgestaan en kritisch gereflecteerd. Dit alles met ondersteuning van Royal HaskoningDHV en BCI International.

Bijlagen: Bouwstenen

Bijlagen

- Analyse regionale economie Noordoost-Brabant (BCI)
- Verdiepende analyse speerpunt AgriFood Cluster Noordoost -Brabant (BCI)
- Arena-analyse: analyse coalitieakkoorden colleges B&W
- Kwantitatieve evaluatie Strategische Agenda Noordoost-Brabant 2014-2020
- Kwalitatieve evaluatie Strategische Agenda Noordoost-Brabant 2014-2020
- Kwantitatieve opbrengst tafels Regioreis juni 2019
- Kwalitatieve opbrengst Regioreis juni 2019

Foto's

De fotobronnen van het iReport zijn:

- Gemeenten en waterschappen Noordoost-Brabant
- Provincie Noord-Brabant
- Pixabay
- Zandee Fotografie